

ABONAMENTUL:

pe an . . . 28 — Cor.
 jumătate an 14 — "
 3 luni . . . 7 — "
 pe lună . . . 2-40 "

Pentru România și
 străinătate:

pe an . . . 40 — franci

Telefon
 în oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRATIA
 Strada Zrinyi N-rul 13.

INSERTIUNILE

se primesc la admini-
 stratie.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 Hl.

Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Tratatul polono-rutene.

Arad, 4 Septembrie.

Guvernul austriac trebuie de la un timp să fie cont de un nou factor politic în parlamentul vienez, anume de partidul Rutenilor, care până nu de mult nu însemna aproape nimic în politica austriacă, în timpul din urmă însă a știut să se împuie atât în obstrucția îndelungată ce-o face în dieta din Galiția, cât mai ales prin obstrucția făcută în ultima sesiune parlamentară. Cu această ocazie Rutenii, elevii Cehilor în mijloacele de obstrucție, i-au întrecut pe maeștrii lor, atragând asupra lor atenția cercurilor conducătoare din Austria și chiar atenția M. S. împăratului, care înainte de câțiva ani nici n'a voit să primească o deputațiune rutenă în audiență.

Rutenii au știut să profite de stupefacția politică și și-au formulat pretențiile lor într-un mod cât se poate mai imposibil, știind prea bine că atunci li se va da chiar mai puțin decât li se cuvine.

Cari sunt postulatele cele mai importante ale Rutenilor? Aceste sunt trei la număr: *crearea unei universități rutene în Liov, reforma electorală în Galiția și reglementarea răurilor din Galiția ostică pe sepele statului.*

Față de aceste pretenții ale Rutenilor, Polonia, până nu de mult stăpânii necontestate de nimeni din Galiția, au hotărât să opună cea mai înviersunată rezistență, deoarece, mai ales prin realizarea primelor două puncte din pretențiile Rutenilor, adică uni-

versitatea rutenă și reforma electorală, ei își vedeau periclitata supremația politică și culturală în Galiția. Ei le concedeau Rutenilor crearea unei universități rutene, nu însă în Liov, ci în ori care alt oraș din Galiția, iar relativ la reforma electorală ei voiau să o facă în așa fel ca majoritatea mandatelor polone în parlament și în dieta provincială să fie asigurată pentru totdeauna, și aceasta se putea face numai în dauna Rutenilor cari sunt tot atât de numeroși în Galiția ca și Polonia.

În urma obstrucției Rutenilor în parlament, guvernul austriac care voia să treacă prin cameră cât mai repede reforma legii militare, a fost nevoit să fie cont de dorințele rutene și atunci M. S. într'un manifest adresat poporului ruten, a promis peste zece ani crearea unei universități rutene, fără ca să fie indicat locul noii universități.

Termenul prea lung de zece ani și nesiguranta în privința orașului în care să se ridice universitatea rutenă, i-a îndemnat pe Ruteni să continue obstrucția, până ce la urmă li s'a promis din partea guvernului austriac un nou manifest împărătesc, care le făgăduiește pentru universitate un termen, mai scurt, de șase ani, dar cu condiția ca Polonia și Rutenii să se înțeleagă în privința orașului care să devie centru universitar, în privința reformei electorale și a regulării răurilor din Galiția ostică pentru care s'au votat în sesiunea parlamentară trecută mai multe milioane, fără ca să fi fost întrebuințate până acum din cauza neînțelegerilor dintre Poloni și Ruteni.

În decursul verii acesteia șefii politici ai

partidelor polone și rutene au conferit de ne-numărate ori în privința unei înțelegeri naționale care să puie capăt stagnării activității politice din Galiția, fără însă ca aceste tratative să fi ajuns la un rezultat satisfăcător. În privința reformei electorale Rutenii cer asigurarea a 30 mandate în parlament, pe când Polonia nu le conced decât 26 de mandate; cam în aceeași proporție să fie repartizate și mandatele în dieta provincială. Se pare că în timpul din urmă ambele națiuni erau să ajungă la o înțelegere comună, dacă partidul conservator polon — Polonia au vre-o cinci partide politice — nu s'ar opune cu toată puterea unei nouă reforme electorale în Galiția care ar periclita apoi supremația polonă.

Conducătorii celorlalte partide politice polone, temându-se pe deoparte de o ruptură în tabăra Polonilor, pe de altă parte știind prea bine că Rutenii prin obstrucția lor vor zădărnici și mai departe deschiderea dietei galițiene, încât nu se va putea vota alt budget și va trebui să se opereze tot cu budgetul cel vechiu, au intervenit zilele trecute la președintele consiliului de miniștri, contele Stürgli, ca guvernul însuși să urgenteze o înțelegere între Poloni și Ruteni, deoarece țara suferă nespuse de mult în urma acestei stări anormale care domnește în viața politică din Galiția.

Desigur că guvernul, care are nevoie de ambele partide, a promis că va interveni, ba chiar că dieta din Galiția va fi convocată pe la finea lui Septembrie. Cercurile conducătoare din Viena, care urmăresc cu atenție complicarea continuă a evenimentelor din

Florin Nebunul.

De I. Chiru Nanov.

De bine de rau și-a căleat moș Tudorache pe inimă și-a slobozit cuvântul: „bine, mergi și dormitează”, după ce a sporovăit toată vremea, cât și-a pilit vârful undiții; ba că e drumul lung până la Isovoare, ba că trecem printr'un crâng les ca peria, ori o să mi se urase mie, că el stă până s'o înopă, la undit. La urma urmei, văzând că n'o scoate la capăt cu mine, a încheiat-o: — Haide, nu mai sta locului... Peștele are necoteala lui, când i-o abate, nu mai vezi coadă de vârlugă.

Cât am făcut drumul prin pădure, pe o cămăruță lată numai de un pas, moș Tudorache, ciup de ici, ciup de dincolo, a umplut o cutie de chiriuri cu omizi:

— Ce le place soreților; se bat la undiță, nu știu ceva, când simt omida.

Eu am început să cascade gura pe sus, după pui de stărei: tot tufanul avea câte două trei cuiuri. Și cascade în sus, cascade în jos, m'am pomenit să strig: „Moș Tudorache!” strig eu; așa! ia-l da! ai de unde. Mai merg câțva așa, tot cercelând, când aud un fășăit în frunze. Intore ochii. Hă!... atâta am putut să zie doar, și sbughia sărăc. N'am văzut decât un ghemotoc de barbă de pălărie cât roata plugului. Dau într'o cărare și deschisă. Mă uit înapoi. Mătăhala, de sus până jos tot o zdreanță, s'a luat după mine, și

zorește nu glumă. Cum oi fi fost la față, nu știu, numai că inima svăcnea să iasă afară. O rup la sanatoasă. Ori drumul ori eu. Sbârnaie picioarele ca vârtelnita, și frunzele fug ca niște nănce pe dinainte-mi.

Când am ieșit din pădure, m'am uitat înapoi. Nu se mai vede. Răsufu lung și mă șterg de nădușcă. Mă uit și pe lângă mine. O hălăcă din pantaloni îmi rămăsese pe mărăcini; iar pulpana hainei mi-o croise până în poale. Mai întore odată ochii înapoi, dealungul potecii. — Nimeni. Aș vrea să strâg pe moș Tudorache, și nu cutez să dau glas.

Am ieșit la Isovoare. Merg ce merg pe lângă apă, când, odată zărește ceva ghemuit sub o salcie. Noroc, că până să pună iară frica ghiara pe mine, băgai de seamă că e moș Tudorache. Mi-a venit inima la loc. Il iau de departe le refect:

— Facuș ce făcuș, și te pierduș!... și eu să plesnese...

— Ssst!... îmi tale vorba cu un semn de mână.

Mă sfîșesc, și pașese în vârful degetelor.

— Ce e moșule?! întreb scurt, și mă uit de grabă înapoi.

Peșcarul aruncă peste umăr sorețele scilipitor, îi desface falcile plapânde, cu degetele noduroase, și apoi sculpa de trei ori în gura peștorului. În loc de traistă, la căciula din cap, îl pune în ea și-o așează la loc. Înainte să arunce undița în apă, sculpă și în vârful ei odată:

— Peștele e blestemat, când s'o deschia, mi mai trage să-l picu cu ceară.

Îmi cade ochi pe haina sfâșiată în marașii și rup vorba:

— M'am speriat de o matahala de aici acum nu-mi viu în fire... Cine să fi fost moș Tudorache?!

N'apuceai să închei cuvântul, și bătrânul smuceci undița încă odată. De rândul ăsta, mi știu al cui fu norocul, că un broscoi cât un cap de copil orăcăi pe deasupra, cu picioarele răstienite în aer. Îmi ținu risul. Peșcarul însă înermă sprâncenele, bombăni ceva, și-l făcu pe bietul nevinovat cu bolovani de șgură, de alături:

— Asta-ai căutat, asta-ai găsit... Cine trebuie să vină, nu vine...

Apoi cătră mine:

— Și dumneata îmi stai popândău în spinare!...

Mă las binisor pe iarba. Tac. Sgârrieturile de pe mâni iarăși mi-aduc aminte de fuga din pădure și parcă în același timp și o pălărie cât toate zilele. Ciudată înfățișare mi-a rămas în minte. Cine să fi fost?!... Mă întreb singur cu gândul, și înalt tot singur din umeri! La urma urmei ce-mi mai frământ capul?! Ce a fost a trecut și ce-a mai fi va veni. Scutur fruntea și îndrept ochii în susul isovoarelor. O spezeală se aprinde și se stinge pe fața încutată a apei. Se due privirile tot mai departe, până în fundul nărinzot, unde își macăină soarele cele din urmă scăpări ale amurgului, și-apoi deapănă ochii

Baleani, dorec din toată inima ca în Austria să domnească mai ales în aceste clipe critice pace între cele patru mai puternice națiuni din Austria: între Germani și Cehi, și între Poloni și Ruteni, căutând să satisfacă dorințelor mai însemnate ale acestor naționalități.

Pentru celelalte naționalități mai mici, cum sunt Romanii și Italianii care în parlamentul austriac nu formează decât niște grupări disparente, guvernul n'are decât promisiuni goale.

Întărirea politică a Rutenilor în monarhia noastră constituie însă o mare primejdie pentru elementul românesc din Bucovina, care nu trimite în parlament decât cinci deputați și aceia desbinați în mai multe fracțiuni.

Față de întărirea Rutenilor, Românii din Bucovina cari se află înaintea deschiderii dietei, n'au decât să se împace și ei și să se alieze atât în dietă cât și în parlament cu potrivnicii cei mai temuți ai Rutenilor, cu Polonii. Aceasta este alianța cea mai naturală pe care conducătorii Românilor bucovineni n'au căutat până acum să o înfăptuiască. De altfel, guvernul austriac, ne voinde pe de o parte să-i jignească pe Poloni, iar pe de alta dorind să-i menajeze pe Ruteni, le va deschide aspirațiilor acestor din urmă o porțiță de răsufare în Bucovina, în dauna Românilor, cari fiind divizați și puțini la număr, nu pot opune nici o rezistență serioasă.

Pururi actuala „primejdie valahă” în ochii unui patriot. O nouă figură s'a ridicat zilele trecute din negura obscurității ce împrejmue nemiloasă pe atâția cavaleri cu sânge nobil din neamul hegemonilor noștri și al fraților lor, prin sentimente, de rasă galițiană. Lázár Elemér e numele noului Messia unguresc, care ni-a dat zilele acestea o broșură de cel mai mare interes pentru ceice își frământă creierii cu problema nu prea ușoară, cum s'ar putea scăpa pe seama maghiarimii averile moștenitorilor nemesei unguri, așinse în mâni românești. Dovedește prin cifre, a căror exactitate n'am controlat-o, că un număr însemnat de moșii ungurești și săsești a ajuns în deceniile din urmă în proprietatea băucilor și a particularilor

români. Așa, între altele, ne spune că în Sibiu, unde odinioară nici măcar un intravilan nu era în mâni românești, Românii dispun astăzi de nu mai puțin decât 722 proprietăți din 3095 câte sunt luate în coalele cadastrale ale orașului. Iată un semn neîndoios, exclamă patriotul, că peste câteva decenii Românii vor avea supremația și în orașe, nu numai în cele săsești dar și în cele ungurești. Și știți ce remediu propune patriotul Lázár împotriva expansiunii Românilor? Cere intervenția statului, care are o sfântă datorie: să întărească elementul unguresc, nu numai în orașele săsești dar și în cele cu majoritate ungurească. Și asta se poate face mai cu succes prin întărirea și sporirea instituțiilor de tot felul, culturale, și sociale și economice, dându-le, firește, un caracter curat unguresc. Se simte lipsa instituțiilor ungurești indeosebi în următoarele orașe, pediclitare de supremația românească: Sibiu, Brașov, Sebeșul-săseșc, Bistrița, Orăștie, Sighișoara, Medias, Cohalm, Santagata și Cincul-mare, în cari Românii vor lua azi-mâine conducerea dacă nu se va grăbi statul să ia măsuri. Și apoi ascultați, în sfârșit, încă o argumentație neaoșă ungurească!

„Încât privește expansiunea antipatriotică a Valahilor, mai propun, ca guvernul să trimită în Ardeal un comisar regese, care să scoată din mâni bisericeii moșiile administrate de Consistor și cumpărate pe banii bisericeii, acele moșii al căror preț de cumpărare întrece venitele solului...”

Ei, mai e nevoie de vre-un comentariu?!

„Desavuările proprii ale lui Andrássy”. Sub acest titlu publică dl E. Treumann în nr. ultim al lui „Oesterr. Rundschau” un articol interesant în care-i execută pe contele Andrássy în următorul mod:

„...aceste constatări mărturisesc neînerederea lui Andrássy față de dinastie, antipatia față de Austria și față de o solidaritate sinceră austro-ungară, temerea de unitatea durabilă a armatei comune și o irică și mai mare de o reformă democrată a dreptului de alegere și de învingerea principiului sănătos al unei majorități liber alese din parlamentul poporului de sub coroana arogantă. El argumentează cu dorința de-a susține independența desăvârșită a Ungariei în dauna politicii de mare putere a Monarhiei!”

Reședința episcopiei maghiare. O sută de membri ai municipiului Dobrița au cerut convocarea fără amânare a consiliului orașenesc. Scopul lor este, ca să înaplece pe toți consilierii orașului să se pronunțe pentru Debrețin

ca reședință a noiei episcopii și să facă fără întârziere pașii necesari în această direcție. Propunerea va fi înaintată în acelaș timp și comiteii suprem, solicitându-i sprijinul, în interesul și al orașului și al episcopiei ce se înființa.

Delegațiunile. În timpul din urmă s'au lăsat mai multe vesti contradictorii asupra timpului, când au să se întrunească delegațiunile la prima ședință din sesiunea de toamnă. Față de știrile acestea, „Bud. Tud.” e informat din surși sigură că până acum nu s'a fixat încă termenul primei ședinței a delegațiunilor. Abia consiliul de miniștri, proiectat pe jumătatea lunii Septembrie, va hotărâ în chestiune.

O conferință în chestia autonomiei sârbești. Milan Zako, Jivko Bogdan și Telecky, deputați guvernamentali aleși în cercuri sârbești, au convocat pe 16 l. c. pe deputații sârbi la o conferință în Budapesta. În această conferință va veni vorba și despre evenimentele mai noi cari prezintă chestiunea răpirii autonomiei într'o lumină mai favorabilă, așa că, având în vedere acest lucru, deputații guvernamentali își exprimă nădejdea, că guvernul va reda în curând poporului sârb drepturile de cari s'a bucurat în trecut.

Presa germană și austriacă despre situația politică din Ungaria. Într'un articol publicat la loc de frunte „Montagsrevue” din Viena se ocupă cu situația politică din Ungaria și ajunge la următoarea concluziune:

— Incontestabil, că cercurile competente fac mari sforțări pentru a împiedeca izbucnirea unei noi obstrucții. Cabinetul lui Lukács putea să ajungă mai de mult la convingerea, că supremația ungurească nu se poate asigura după planul contemplat de el și, că nu poliția, jandarmaria, miliția și însușele sunt calea adevăratului parlamentarism. Nici unei țări nu i se poate pretinde să plătească un preț atât de mare pentru a se asigura viața unui guvern, care își închipuie că poate să se împotrivească spiritului timpului... În cazul când adversarii îl vor declara pe Lukács cu impediment al păcii, ministrul președinte se poate considera de pe acum ca demisionat...”

În numărul de ieri al ziarului „Reichspost” din Viena un politician ungar publică un articol în care, între altele se spune următoarele:

„Dacă partidul iusthrist va conlucra și pe mai departe cu politicienii contrari reformelor electorale, antidinastice și pseudonaționali, atunci

la vale peste talazurile stărimate în unde albăstrii, peste moțurile de rogoz și peste pâleurile de ismă creată. Moș Tudorache stă neclintit pe găteaja, cu ochii țintă la struna unditei și la pluta de alie de ocean, care joacă într'una printre urecioarele de apă. Cum se mișcă firul ori se afundă puțin pluta, bătrânul smucește undița și o svârle deasupra. Nimic în cioc, doar omida. Se întunecă pescarul, pufnește de nas, schimbă momeala cu tata dia cutița, ș apoi irăși aruncă „prinzătoarea” mai departe în limanul apei.

Eu stau locului mai ales ca moșneagul meu scroat undița tot goală. Încrețesc mâni sub cap și mă întind pe spate. O adiere ușoară se desprinde pe sub coastă și pornește cu un tremurat de lauz peste întreaga pădure. Încet, încet se lasă și pleoapele. Aci înțibin genele, aici le desbin; iar deasupra se cernă o boare ușoară, scuturată par'că dintr'un pământ de mironenii și botezată cu praf de rouă.

Ce bine e așa; n'as mai pleca de aci... Curge izvorul cu un clic-clic, clic-clic lin, ca un somn ce nu se mai isprăvește; și cum vine apă de departe aduce aievea un tremurat de glas, când pierdut, când mai cu viață și atât de subțire, că dacă ar fi să-l prinzi între degete n'ar ajunge un fir de păr. Aci se schimbă glasul în isbucnire de durere, de ură, de răsbunare; aci se îndulește, se face blând, rugător... plânge par'că... Al cui să fie cântecul?! Nu! nici cavai, nici sursur de codru, nici glas de om!... Și tot... și cântecul acesta trebuie să isvorască dintr'un suflet

omenesc; căci numai la om e bucuria și durerea mai mare. Ura și răsbunarea sunt sămănate numai în sângele omului...

Ceva alb licari pe deasupra. Înui tale privirea adormită și-mi curmă gândul. Trezar. Moș Tudorache înfipse urechile în urechile unui crăpăcian, ca de o pănușă.

— Scuipă-l și dămneata și nu te mai mira! grai bătrânul, dupăce țovi peștele de piatră, ca să stea mai liniștit în caclială.

Mă frec la ochi și roteșe privirile împrejur. A scăpătat soarele. În desis se aud trosnituri și apoi se desluse și pași. Mă ridic în sus și trag cu urechea. Pașii vin spre noi.

— Florin nebulul trebuie să fie, — rupse vorba pescarul, el cânta așa din frunză...

— Care nebul?! întreb eu sfios, și-mi năzări în minte chipul din pădure.

Mi-aruncă ochii în tufele din cotul crângului, și ce să văd? zdrențarosul care se luase după mine. Mă târâi mai lângă pescar, cu inima svâcnind:

— Moș Tudorache, ia nite-te!

— Florin nebulu... nu ți-am spus...

— Și e nebul?! —

— D'apoi în doagele lui nu e...

— Uite că vine la noi...

— Fă-te că nu-l vezi, pe urmă nu mai scapi de el. Când s'o aprinde la vorbă, o ia rasna și apoi spune câte în lună și în soare...

— Să nu ne facă ceva! mă grăbesc eu sa zie.

— Nu face nimic...

— Nebunul s'a oprit în dreptul nostru. De sub pălăria-i năprasnică năvălește pe ceafă și peste urechi o clăie de păr. Înprăcămintea pe el nu se ține nici să legi sare. Picioarele goale, înghimpate și sdrelite de pietre ies de sub pantaloni numai fășii. Iși dete pălăria pe ceafă: o frunte lată răsări între suvițele câmpii și doi ochi blașmi împliniră cautătura potrivită. Am întemnit cu privirea la el. Nebunul nu se urnește.

— Ce Florine? îngână moș Tudorache, fără să-și ridice ochii de pe undiță, — n'avem vreme de vorbă... caută-ți de drim...

Nebunul, după ce-și plimba ochii nu știu a cătea oară, când la mine, când la bătrân, apoi stău jos, alături. Eu mă dedei înapoi mai lângă pescar. Moș Tudorache își vede de undit.

Nebunul răsucește între degete o frunză de fag, și par'că stă gata să spană ceva. Când lasă privirile în jos, eu mă uit la el mai cu luare aminte: ochii mari și rotunzi îi luminează toată fața. Numai încrețiturile adânci de pe frunte și dunga dintre sprâncene, par'că ar spune restul bărbii, înălțită și ponosită de vreme. Gâtul rotund și ars de soare se rasfrânge peste chioțarea câmpășii; iar pieptul lat ține umerii tot droșți. Trebuie să fi fost om frumos în vremea lui... După înfățișarea de acum par'că n'ar trece peste patruzeci de ani!... Văzându-l că stă așa liniștit mă gândii să-l întreb ceva. Rup vorba așa la întâmplare:

— De unde ești?...

— Din lume, răspuse nebulul și zâmbi în barbă.

Moș Tudorache bombăni ceva, fără să în-

curînd îl va ajunge o catastrofă încât și so-
lal-democrației se vor vedea siliți să-i denege
șanța făcută cu el, deoarece ei nu vor putea
și urneze partidului justhîst în abaterea dela
șapătirea reformei electorale cinstită. În cazul
asta foarte greu se va putea asigura mersul
normal al acțiunii parlamentului, iar partidul
justhîst o va plăti aceasta prin aceea, că se va
face definitiv din șirul factorilor cari vor
duce viitoarea politică ungurească. Partidul
justhîst ar trebui să înțeleagă discursul lui L.
Klacs dela Aiud și totodată ar trebui să con-
știe și la restabilirea mersului normal al ac-
țiunii parlamentului”.

lar: „Frankfurter Zeitung” serie următoa-

„Ungaria trebuie liberată din cătușele feu-
dalismului politic, economic și social, fiindcă
bogatia bogate ale pământului și populației ei
nu în acest caz se vor putea dezvolta. Par-
lamentul trebuie modernizat printr-o reformă e-
lectorală dreaptă și înțeleaptă. Iată, aceasta este
chestia cea mai arzătoare, ce se impune”.

Tisza — moralizatorul. Sub acest titlu zia-
nd „Prager Tagblatt” în numărul său de ieri
articul concepția contelui Șt. Tisza în chestia
reformei electorale. În acest articol, pe care pre-
ședintele camerei de bună seamă nu-l va expune
la breasta dsale, între altele se spune urmă-
toarele:

„Până acum se credea, că în Tisza culmi-
nează brutalitatea, acum însă trebuie să-i ad-
mirăm și obrăznicia. Pentrucă aceea ce-și per-
suadea în articolul introductiv din revista „Ma-
ggar Figyelő” întrece orice obrăznicie. Erupti-
vne dsale din acel articol dau dovada unei ființe
cu mintea întunecată, care judecă chestiile mari
politice din perspectiva unui grajd. Din grajdul
lui Tisza — risum tenebris amici — ține predici
de morală marilor state culturale, pentru moti-
vul că aceste s'au organizat pe baza drepturilor
popoarelor. El desaproabă Germania, se indig-
nează pe Franța „coruptă”, și pe Statele-Unite,
la li reproșează și Angliei, fiindcă e prea demo-
cratică. Iar Austria, o, aceasta este o pildă în-
spăimîntătoare a abuzurilor sufragiului universal
— după mintea lui Tisza.

Nu uitați, că: Ungaria, patria clasică a pro-
gresului, a avântului, a vieții de stat necoruptă,
împărțește sfaturi Germaniei decadente, Franței
corupte, sârmanei Americă, Austriei rămasă în-
napoi și Angliei slăbită, cum să se lucreze pen-
truca un stat să devină mare, avut, cult și pu-
ternic. Știm noi, ce-i drept, că în Germania și în
Pozen laolaltă sunt numai 5 procente de anal-
fabetii, câtă vreme în Ungaria sunt 46 procente;
— știm că Franța e banchiera Europei, câtă
vreme în Ungaria în lipsă de capital abia poate

prospera cea mai indispensabilă industrie de
fabrică și, că în privația economică și culturală
nici Anglia nu stă mărâțul Ungariei. Ba mai
știm și aceea, că la utori de-ai Ungariei emi-
grează în America iar nu întors și, că în Un-
garia legea militară numai cu ajutorul lui Pavlik
a putut fi votată, câtă vreme parlamentul su-
fragiului universal din Austria a rezolvat neted
această reformă.

Firește, somitățile mai mici decât Tisza a-
veau alte opinii despre sufragiul universal. (Ar-
ticolul aminteste aci pe Bismarck și Poincaré,
apoi continuă astfel): O, zădarnic ar lupta contra
lui Tisza cei mai mari eroi ai istoriei. Acela,
care după evenimentele din lunile recente ține
încă tot la tăgăduirea sufragiului universal, a-
cela să se mulțumească cu laurii câștigați ca
jandarm al parlamentului și să se retragă la o-
dihnă după munca oboșitoare ce a săvârșit. Dela
vorbirea ce a rostit-o în camera magnaților el
nici n'a învățat nimic, dar nici n'a uitat nimic,
adecă nu s'a desavuat pe sine. Deci ori cine
are simțul progresului, trebuie să-i întoarcă
spatele acestui dement, care este piedeca ori
cărui progres”.

Fără comentari!

Cursurile de vară dela Vălenii-de- Munte și învățătorii.

Câteva zile s'au strecurat, de când la Vă-
lenii de Munte, s'au isprăvit „cursurile de vară”
din anul acesta. De câțiva ani, — în acel măn-
dru târgușor — „cuib al românismului” în fie-
care vară se strâng doritorii de a-și pregăti
și întări sufletele cu lumina celei mai senine
învățături pornită din miștile cele mai alese
și dela sufletele cele mai înflăcărare.

În târgușorul din regiunea cea mai pito-
rească a țării noastre trăește cel mai mare în-
vățat al neamului; de acolo pornește cea mai
curată învățătură; de acolo ne vine căldura
celui mai mândru ideal, pentru care, acel ce
trăește într-o adevărată modestie, veșnic în-
mreiele cele mai titanice munci, își destramă
bogăția mărețului suflet. Dintr'un sătisor de
odinioară, astăzi vedem un mândru târgușor,
ferit de pecinginea orașelor din Moldova care
va simboliza pentru viitor întreaga strădanie
plină de mari jertfe — pentru sfântul nostru i-
deal. Gândindu-te la acest târgușor — strâns
între munți, serpuit de răușorul Teleajen, îți
amintești de vorba bătrânească: „omul sfîn-
tește locul”, căci — dacă n'ar fi fost ales ca
loc de liniștită muncă, ar fi rămas numai cu

strălucitoarea înfățișare pitorească, dar fără
viața, care trăește și se mișcă mereu, pornind
în unde puternice pe întregul pământ locuit de
Români.

Acolo e cea mai strașnică uitare de sine, a-
colo plutești în unda celui mai curat ideal, a-
colo ești — mai presus de toate — în adăpostul
atâtor patimi și trăiești în plămăzirea celei mai
frățești prietății. Acolo vei auzi vorba iute-săl-
tărească a ardeleanului, cea liniștită-duioasă a
Românului din Bucovina și Basarabia. Acolo
ai puțința a cunoaște atâtea adevăruri ascunse
până la acele povestiri ale fraților noștri, pe
care omul rusesc și urgia străină, îi oprește
a trăi în lumina unui ideal — curat românesc.
Rând pe rând, dela tribuna mândrei săli de cur-
suri — anume construită pentru acest scop, au
pornit cele mai trainice cunoștinți, îmbrăcate
în haina sclipitoare a entuziasmului pe care,
profesorii — lăsând orice distracții de pe la di-
ferite „cazimuri”, — le-au afirmat în lumina ce-
lei mai senine siguranțe.

În primele zile ale luni Iulie, — la Vălenii
s'a făcut inaugurarea sălei de cursuri, prin prăz-
nuirea idealului de muncă trudnică. La această
inaugurare a sălei, de unde pentru viitor — se
va auzi mereu glasul mântuirii noastre, prin
pregătirea sufletului cu hrana celei mai curate
culturi românești, a fost de față și Altețele lor
Principii Carol și Elisabeta. Acel ce va fi chie-
mat să conducă neamul nostru — la biruință,
a ascultat cu un nețărmurit entuziasm glasul
profetic plin de cele mai înalte învățături a dlui
profesor N. Iorga.

După plecarea A. S. Regale, cursurile s'au
ținut în chip regulat — după un program schi-
țat de noi înainte. — În timpul zilei, lecțiunile
variau, dar toate aveau o însemnătate covâr-
șitoare. Orele de seară erau așteptate cu mare
nerăbdare, pentru că atunci, d. profesor N.
Iorga, își ținea lecțiile anunțate cu privire la
„scrisori de boieri și iupănese”. Din fiecare
scrisoare, găsită în cine știe ce colț de casă
boerescă veche, ori în arhivele dela Brașov
și Sibiu, ori la acele din Viena și Budapesta,
scotea părțile interesante, pe care, punându-le
în legătură cu anumite fapte din trecutul nea-
mului, te trimtea cu mintea în acel trecut plin
de atâta jertfă românească. E cunoscută de
toată suflarea românească acea putere magică
a „apostolului” nostru, de a îmbrăca în cea
mai strălucită formă, cele mai înalte cugetări.

Dela un singur cuvânt — adesea găsit în
scrisori de interese familiare, pornea ca un pu-
ternic torent — ce nu cunoaște maluri, pentru
a caracteriza o întreagă epocă — cu acea bo-
găție de gândire și cunoștinți. Te minunezi cum
acest suflet — adevărat mare, are puterea a-ți

toarsă ochii. Pricepui cam ce: sub căciulă n'avea
decât doi baboi.

— Și cum, umbli așa singur?! întreb tot eu.

— Cum o să fii singur!...

— A!... va să zică ai rost... casă...

— Da, am, trupul e casa sufletului și gândul
tovarășul lui.

— Ce vorbe limpezi!... gândii eu; și fruntea
îse însenează din ce în ce.

— Nici o clipă din viață nu suntem singuri
— armeană nebunul, — și nimeni nu poate fi si-
gur, fiindcă avem un gând: și gândul nu stă, ne
poartă și pe unde vrem și pe unde nu vrem;
ne aduce și pe cine dorim și pe cine nu dorim.

Și în somn, și în seculare, și la drum, și la odihnă
gândul întotdeauna e treaz, și tot el chibzuește
purtarea trupului...

Am rămas cu gura căscată la el: nebun ori
ba!...

Se aprinde la față și spune fără intrerupere:

— Da, gândul ne ține pe pământ... cu gândul
și pentru gând trăim... să știi dumneata că pen-
tru el... ascultă-mă pe mine... eu știu mai bine...

Apoi își ridică ochii în sus, rugător:

— Doamne, dacă nu mi-ai dat gândul, mi-ai
fi luat tot... Gândul mi-o aduce... Uite-o, vezi
că mi-a adus-o... Ce frumoasă și bună ești tu,
Ano!... Adu mâna... E caldă... e moale... Și ochii...
da... ei sunt dragostea dîntăi, și tot ei cea de
pe urmă... Ano, tu ești sufletul meu... și al meu
e al tău... Mai stai, Ano... de ce pleci?!... Uite
ce seară frumoasă... și lună și stele... ai ple-

cat?!... Lasă ochii în jos și scutură capul. Odată
își schimbă firea, și începe aspru:

— Vreme de iarnă. Urlă viscolul, să răstoar-
ne pământul, și ninge, ninge de nu se vede om.
Ana se luptă singură cu nemeții. A lăsat târgul
departe, în urmă; dar până la sat e și mai de-
parte, nici nu se zărește casa. Salcâmi își în-
doaie, până la pământ, crăcile dăulate de ză-
padă, crivățul ridică nemeții în suluri și le poar-
tă în vâzduhul turburat. S'a înoprat. Ana zorește,
zorește mereu, și spor n'are: viscolul îi dă brânci
tot înapoi. I s'a făcut inima cat un bob de mei,
răsuflarea i s'a oprit în gât; dar nu se lasă, luptă
într'una cu vremea îndârjită...

Se înțelege un zângănit de clopotei. Ana în-
toarce capul. O sanie ciocoiască vine din urmă...
A ajuns-o. Ana se dă deoparte. Căii conteneșc
pasul. De sub șuba mare ieșe o față lată și gal-
ben-vânătă, — e capul ciocoiului.

— Departe, fetițo? — o întreabă, — sui-te
în sanie...

Ana se rusinează... dar noaptea... vreme grea...
se urcă.

Viziții plesnește cu biciul, căii se năpustesc
peste șanțurile de nemeți și în urmă sare ză-
pada fărâmată, par'că e praful de făină. Ana, cu
privirea în jos, obrăzii bătuti de viscol i s'au
aprinș jăratec... Ciocoiul stă în fața ei și n'o lasă
din ochi... Pe la o vreme întinde mâna și o apu-
că de bărbie:

— Ti-e frig, fetițo?
Ana dă din cap, că nu.

— Ești din satul care vine acum?

Ea spune că da... Ciocoiul se aprinde și el la
față... Ce spune într'o limbă, el știe, destul că
viziul dă biciul căilor la răspântii, și cărnește
la dreapta...

Ninge, ninge potop și viscolul urlă. Sania alu-
neacă în volvura de zăpadă ca o suveică, și se
duce nălucă, sburată de vârtej. Când bagă ana
de seamă, nu e sat, nu e nimic. Incepe să tre-
mure și par'că o mușcă șarpe de inimă. Se ri-
dică în picioare:

— Unde e satul nostru?!...

— Lasă, fetițo, e'ajungem acu, și ciocoiul o
trage de mână lângă el.

Se smucește Ana, țipă, sgârie, rupe îmbră-
cămîntea de pe ea; dar brațele o înleștează
și mai mult, s'apoi un pământ îi astupă gura...
Suspină Ana, înăbușit și sania se duce; urlă vîn-
tul... urlă și ea... răcnește... Ce blestemat!.. da,
blestemat, suflet pângărit, spureat, scârbă... ah!...
ptiu!...

Hm! lume plămădită dintr'un fleac... nimic...
Ha, ha, ha... 'ai stai Ano... tu ești frumoasă,
ești dragostea dîntăi și cea de pe urmă... Ori,
du-te... du-te, și să vii mâne... auzi?...

Se scoală repede, cu ochii aproape închiși,
aduce frunza de iag la buze, și cântă par'că
prinde glas toată valea izvoarelor.

Moș Tudorache se ridică încruntat de pe gă-
teață, și smucește ungița furios:

— Cum o să tragă pestele, când îți stau ne-
bunii pe cap?!...

arunca înaintea ochilor istoria neamului cuprinsă în scrisori, care, căzând în mâna altor muritori, ar avea rostul unor simple însemnări rămase dela bătrâni. Cu ajutorul acestor scrisori, pe cari le citea cu dragostea omului — care caută să găsească un adevăr și apoi a-l îmbrăca în haina luminoasă a cugetărei, — cu putere netălmurită caracteriza epoci și domni. Cât răsnet au în sufletul „apostolului nostru”, monumentele și lucrurile vechi, cât respect și câtă admirație au pentru el jertfele celor vechi, e greu de închipuit. Când amintesti de aceste „odoare scumpe”, sufletul său e prins în mreaja celei mai tremurătoare emoții.

Alături de aceste strălucitoare lecții, au mai fost ținute și altele de d. V. Arion, V. Pârvan, Dr. Manicatu, I. Munteanu-Râmnic, Dr. Munteanu-Murgoci etc., cari le-au tratat cu aceeași siguranță, aducând foloasele trebuitoare, în această vreme de pregătire.

Un fapt destul de interesant pentru rostul nostru de „luminători”, e — că anul acesta, — învățătorii au fost în număr mare. Ca unii, ce n'au lipsit niciodată dela toate jertfele pe altarul muncii, în nădejdea celui mai strălucit ideal, — au venit să asculte, să învețe și să pornească la sate cu acea puternică dragoste de a te face ostașul unei așa de ideale armate pentru îmbrăcarea sufletului românesc cu cea mai curată haină a gândirei, a trudei și jertfei românești.

Din inițiativa grupului strâns în jurul revistei „Vremea Nouă”, care a pornit cu atâta nădejde pentru o puternică primenire — în felul nostru de a lucra, gândi și chibzui, a organizat anul acesta, la Văleni, cursuri speciale de pedagogie și psihologie. Nu se putea o idee mai fericită, dacă ne gândim cu cât folos, ne-am întors dela acel loc, chemat pentru cea mai înaltă prefacere.

Lecțiile au fost ținute de d. profesori: G. Bogdan-Duică, care a vorbit despre „Pedagogia experimentală”, a lui Meumann, dovedind în chip experimental adevăruri de cari trebuie să fim seama, pentru a fi buni și folositori; iar d. Enache Ionescu, a vorbit despre psihologie ca aplicare la învățământ.

Folosul căpătat de învățătorii la aceste cursuri, s'a întregit și prin ascultarea atâtor prelegeri tratate din punct de vedere general. Ne trebuie aceste cunoștinți pentru că luăm parte — mai mult ca orice altă breaslă — la formarea sufletelor, cari cer înainte de toate, o puternică pregătire. — Că ne înțelegem rostul, am dovedit prin sacrificarea unei părți din prea modestele noastre venituri, pentru a ne putea îmbogăți mințile cu cunoștinți folositoare iar sufletul pentru a-l încălzi la caldura celor mai trănice nădejdi — de a putea adăuga și noi partea de muncă, — la clădirea celui mai măndru templu, cerut de noile trebuinți și de a înțelege mai bine rostul cuvântului de ordine: „prin noi înșine.”

Și, vom munci, vom înalta cu triumf noul steag de noi credinți, dovedind că înțelegem corectă vremea în întreg rostul vieții noastre naționale. An după an, numărul învățătorilor la aceste cursuri — crește și... va veni vremea, când cea mai mare parte, se vor face cei mai îndaratici ostași în greaua luptă. În acest spirit vom lucra, căci — măcar o părticică din sufletele mari ale „Apostolilor noștri”, trebuie să sălășlească și în sufletul modestului „Apostol” din satele noastre.

Dorohoi.

I. I. Duzinski,
învățător.

AVIZ!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate poștale, etc. sunt rugați să bînerotăscă a scrie și nrul de pe fașie. Prin aceasta înlesnesc munca administrației.

Prietenia între Austro-Ungaria și România.

— România așteaptă încă dovezile prieteniei. —

București 2. Septembrie n.

În timp ce în imperiul otoman izbucnise focul pe care l'au aprins aceia cari se arată îngrijorați de soarta Turciei, Rusia și Austria s'au grăbit să-și trîmbiteze și să-și dispute însușirea de liberatoare ale popoarelor creștine din Balcani. Și, în suetul trîmbițelor, diplomații Rusiei și Austriei își pregăteau fiecare terenul activității viitoare.

Diplomații Rusiei pregăteau pentru vasele de război rusești libera trecere prin strâmtoarea Dardanelor; diplomații Austriei își pregăteau prietini pentru un eventual caz de război în Balcani.

Contele Berchtold, după ce vizitase pe împăratul Germaniei, a ținut să viziteze și pe regele Carol. Cu sau fără voia poporului român, pe care nimeni nu-l întreabă asupra prietiniilor cu lumea din afară, sântem doar legați de lumea germană prin trăsura de unire care este regele României.

Și contele Berchtold, împreună cu regele Carol, au pus la cale pozițiunea ce-o va lua România în cazul unui război în peninsula Balcanică, tot așa cum pusese la cale contele Achrenthal, acum câțiva ani, acțiunea armatei române în cazul unui război sârbo-austro-ungar.

Cât despre dorința poporului român de a se lupta sau nu cu Sârbii, sau cu un alt popor din peninsula Balcanică, nimeni n'a stat să cunoscă părerea opiniei publice române.

Prietenia între România și Austro-Ungaria a fost cultivată sub presiunea pericolului care amenință țara noastră din partea oceanului slav care ne înconjoară. Diplomații Austriei ne-au ținut trează amintirea răpirei Basarabiei și ne-au vorbit mereu de nerecunoștința acelora cari ne-au cerut și obținut ajutorul în războiul dela 1877—78.

Diplomații Austro-Ungariei n'au voit însă niciodată să audă de răpirea Bucovinei și de Români din Transilvania supuși persecuției maghiare. N'au voit niciodată să înțeleagă că între fiii aceluiaș neam există o comunitate sufletească peste care nu se poate trece nici prin acorduri și nici prin vizite salutare cu cele 101 timuri de elogi revărsate de oficialitatea celor două țări.

Oricari ar fi legăturile de prietenie între împăratul Francisc Iosif și regele Carol, oricari ar fi declarațiile de dragoste pe cari și le face lumea oficială a celor două țări, cele două popoare nu vor putea nici odată să urmeze eurentului de prietenie țesută de diplomați.

Prietenia între două popoare presupune înainte de orice netezirea tuturor cauzelor de conflict și o cât mai scrupuloasă procedare față de lumurile sufletești ale lor.

Fafa de România nici guvernele din Viena, nici cele din Budapesta, n'au avut acest scrupul. Au îngrămădit în sufletul poporului român nemulțumiri peste nemulțumiri și au făcut totul ca sentimente de prietenie pentru Austro-Ungaria să nu poată fi sădite dincoace de Carpați.

Economicște, guvernele din Viena urmăresc de zeci de ani subjugarea României; sufletește, guvernele din Budapesta ne lovesc zilnic cu cele mai sălbatice măsuri contra Românilor de peste munți.

În afari împrejurări, contele Berchtold nu

va avea dreptul să se plîngă că, fiind în România, n'a întâmpinat decât surâsul măsurii și rece al lumii noastre oficiale.

Entuziasmul mulțimei nu se câștigă doar decât prin fapte. Și aceste fapte România le așteaptă încă dela guvernele și suveranul Austro-Ungariei. Căci numai prin fapte și-ar putea dovedi monarhia habsburgică prietenia pentru țara românească. Fără dovada faptelor, preapastia care desparte cele două popoare va face iluzorii sforțările oficialității din ambele țări.

„Ad.”

Intrevederea dela Buchlau.

Arad, 5 Septembrie.

Anunțasem într'un număr recent al ziarului nostru, că în 7 Septembrie n. cancelarul german Bethmann-Hollweg va face o călătorie la Buchlau, în Moravia, unde va avea o întrevedere cu contele Berchtold, ministrul de externe al Austro-Ungariei. La această întrevedere vor fi prezenți și Tschirsky, ambasadorul german la Viena, precum și Lad. Szögyény-Marich, ambasadorul austro-ungar la Berlin.

Intrevederile dintre miniștrii de externe ai statelor, se știe, au un scop politic hotărât. Dacă, însă la o astfel de întrevedere miniștrii de externe sunt însoțiți și de câtra ambasadorii înseamnă că întrevederea se face pentru motive politice foarte serioase. Deci și în cazul acesta, la Buchlau, vor avea loc de sigur desbateri foarte serioase.

Este oare întrevederea dela Buchlau un răspuns la călătoria lui Poincaré la Petersburg, ori se va stabili ce atitudine să se ia față de condițiunile păcii italo-turce; ori se va trata cu acest prilej despre nevoile interne ale Turciei și despre chestia albaneză? Ori, poate se va discuta despre chiar acțiunea contelui Berchtold? Probabil. Toate sunt posibile însă noi, a cei cari purtăm sarcinile și dăm soldați nu vom ști nimic despre nici una dintre aceste posibilități.

Aceasta este o situație foarte neliniștitoare și enervantă. Actualmente piața de bani și situația economică a monarhiei nu sunt deloc potrivite să poată suporta o sforțare și nesigurantă politică externă mai mare. De astădată diplomația într'adevăr ar putea să înceteze cu jocul ei de-a „baba oarbă”, învechit și fără de nici un rost. Cerem să fim informați despre cele ce se fac pe spîrirea poporului, și aceasta mai cu seamă pentru faptul, că cu prilejul acestei întrevederi, care se va face într'o formă nu tocmai obișnuită, de bună seamă se vor discuta chestii de mare importanță și lucruri foarte serioase, cari privesc, însă, și interesele popoarelor din întreaga monarhie.

Intreaga peninsula balcanică e în fierbere, criza internă în Turcia, mișcarea albanezilor, muntenegrenilor, sârbilor, bulgarilor, ba chiar și a grecilor și, în sfârșit întârzierea încheierii păcii italo-turce, iată care este starea reală a situației politice internaționale. Despre aceste se va discuta, credem, la Buchlau și am dori, ca contele Berchtold să cumpănească bine răspunsul ce-l va da întrebărilor. Fiindcă, după cum spune un politician austriac, în contra Italiei și în contra pretențiilor acesteia se poate proceda în două chipuri: în mod pacinic, ori conform planului lui Conrad de Hötendorf. Planul acesta a lui Conrad — războiul — l-a zădărnicit, la timpul său, contele Achrenthal, fostul ministru de externe. Achrenthal a murit însă, urmașul lui a și luat inițiativa în chestia albaneză iar Conrad de Hötendorf este comandant de corp tocmai în Innsbruck, tocmai al acelei corp de armată, căruia îi aparțin forturile dela granița italo-tiroleză.

Iată, deci, că situația politică nu e tocmai trandafirică. Iar, dacă vom lua în considerare graba cea mare cu care s'a votat reforma militară, precum și faptul, că cu prilejul asentărilor recente au fost înrolați și mulți feciori nevoieși, răspunsul este foarte ușor.

Putem afirma, fără nici o rezervă, că vântul ce suflă dela Buchlau este foarte rece și, că, e este prevestitorul înfricoșatei flăcări a unui războiu crâncen.

Discursul pâr. dr. V. Lucaciu

rostit în Odoreu (cottul Sătmăruului) în 2 Sept. a. c. în cauza episcopiei de Hajdudorog.

Domnilor și irăților,

Națiuni și popoare, cari se pot mândri cu epitetul de „fericite”, în cursul existenței lor milenare sau de vecri, pot reprivi la troice de biruință, sau la instituțiuni culturale, ca la monumente de virtuți războinice, sau ca la descoperirea geniului lor cultural.

În viața aproape de două-ori milenară a poporului românesc, însăși existența noastră, și însăși evoluția noastră culturală națională, cu limba, cu legea, cu datinele strămoșesti, cu individualitatea noastră națională bine definită astăzi, și precizată în mijlocul tuturor neamurilor, cari ne împresoară, sau cu cari conviețuim: formează trofeele noastre de biruință și constituie o manifestare sublimă a geniului Romei, dat în grăia „sentinței” trimise la porțile orientale ale Europei.

Cu drept cuvânt jelim vremuri, veacuri de cea mai tristă pomenire, cu drept cuvânt ne putem revolta cu indignațiune în fața cruzimii dușmanilor ce au năvălit asupra noastră, sau în fața perfidiei și a hipocriei, cu care au abuzat și abuzează de buna noastră credință, și de curatele noastre moravuri. Nu este gură omenescă, care să poată povesti, sau penă de istoric, care să poată descrie, sau penă de artist, care să poată zugrăvi, în mod corâspanzător și real, luptele și suferințele trecutului nostru, aproape de două mii de neamuri.

Oricum ar fi, nu-i permis să ne întristăm! Din contră, văzând și constatând, peste câte am trecut: să privim cu nădejdie înălțătoare în viitor, și nu fără de inspirațiune de sus a scris bardul nostru național:

„Viitor de aur Româniea are
„Și prevăd în veacuri a ei înălțare.”

*

Chiar adunarea măreată, în aceste plaiuri primejdiate ale românismului, ne dă dreptul, pentru această nădejde.

Aici nu facem politică militanta. Ce ne preocupă acum, este limba și legea noastră, va să zică tezaurul, comoara cea mai scumpă, ce ne-au lăsat bunul Dumnezeu, ca zestrea ființei noastre românești, pe acest pământ.

Când am văzut și am priceput, ce primejdii ni se pregătesc, ce laț se pregătește, ca să ne facurce conștiința religioasă, și să ne atace drepturile limbei naționale în biserică: iacă tot Românii de pretutindenea ne-am adunat, în conferințe și meetinguri populare să ne ferim de primejdie, și să respingem atacul.

Suntem pe terenul libertății conștiinței noastre religioase, suntem pe terenul de apărare a limbei noastre liturgice, suntem pe stâncă puternică a drepturilor câștigate: și datorii suntem a apăra moștenirea lăsată nouă de părinți, ca întregă și neștirbită să o putem transmite nepoților și strănepoților noștri.

În viața religioasă a popoarelor, considerată în legătură cu legislațiunea bisericească, avem să deosebim din capul locului două lucruri, ca două părți mari și esențiale, din care se compune sistemul vieții religioase-bisericești. Una e partea internă, suma învățăturilor dogmatice-morale, alta e partea externă, disciplina, ritul, obiceiurile. Cea dintâi e una, neschimbată, obștească și deopotrivă obligatoare pentru toți, a doua e variabilă, supusă schimbărilor, după cerințele vremilor și firei popoarelor, totdeauna sub egida și conducerea autori-

tății supreme, lăsată de Dumnezeu în S. sa biserică.

Vorbind de strălucirile Bisericii lui Christos, înalt Preasfințirii noastre Arhieriei, în „Epistola Pastorală” din an. 1900, astfel cuvintează despre religiuinea și biserica poporului nostru credincios: „Iuzit-am din profetul Isaia, că la aceste și biserice, la Muntele Domnului, vor alerga toate reamurile pământului. Ei bine, priuire aceste neamuri, de Dumnezeu binecuvântate, a fost și scump neamul nostru românesc, chiar dela începutul colonizării și așezării sale prin împăratul Traian pe aceste plaiuri întinse și frumoase. — după cum face mărturie mai multe urme istorice, care ne-au rămas despre acele vremuri depărtate.”

Aceste sunt începuturile vieții noastre religioase bisericești. Iară raporturile ierarhice tot la sf. Scaun Apostolic de Roma ne duc, așa ca deodată și paralel cu obârșia noastră etnografică, constatăm și Romanitatea Bisericii noastre. Vremile barbare însă și depărtarea de Roma n'au permis să se dezvoalte viața religioasă a poporului românesc, așa cum cerea firea și ființa lui „Romana.”

„Precum în celelalte privințe, așa și în cele bisericești, invasiunile barbare cu îmbelșugare au împrăștiat toate amărăciunile pustiirii asupra instituțiilor sacre ale străbunilor noștri. Astfel S. Ierolim, din veacul al patrulea, după ce ne spune, ca erau mai bine de 20 de ani, de când curgea, prin aceste învațiuni, sângele roman, în timpurile noastre, adaugă, că se prindeau episcopii, se ucideau preoții, se dăruiau bisericile, și altarele lui Christos, se schimbau în ieslea cailor, se împrăștiu moastele martirilor, și pretutindenea se vedeau înfiorătoare urme de durere, de gemet și de moarte.” (Epistola Pastorală: 1900).

Geniul Roman zidea și se apăra, barbarismul năvălitor distrugea și ucidea.

Veacuri de-arândul ține această stare de lucruri, ca o iecană îngrozitoare, în care nu vezi altă decât tunete și fulgere, viitor și cutremur, arme și sânge, luptă și moarte!

Și s'a întâmplat minunea! Poporul român, ca un neam ales al lui Dumnezeu ce a trecut peste el toate valurile războaielor sângeroase, după ce a învins toată periliuza bizantinismului, toate apuzăturile și asupririle slavo-bulgaro-sârbo-rutene: iată-l, ca o Fenice, anunțându-se lumii, constituită în biserică proprie românească cu rit răsăritean dar cu limba sa proprie românească, cu obiceiurile proprii, după firea neamului.

Această biserică românească fiind un organism viu, plin de putere juvenilă, și cu conștiința plină de nobile aspirațiuni pentru viitor: n'a putut să rămână ca o creangă ruptă de pe trupina Bisericii lui Christos. A trebuit să se afirmă, se se pronunțe, ca să aibă împărtășirea Darului ceresc, ce izvorăște din rădăcina sădită de Dumnezeu, care este Christos Domnul!

Această afirmare a conștiinței religioase românești n'a putut să se întâmple altfel, decât în conglăsură cu plecarea firească, croită de sângele roman, prin cere nepoții vreau să restabilească sentimentul de frățietate cu acei înabitași, despre cari zicea cu mândrie s. Apostol Pavel: „Credința noastră se vestește în toată lumea.”

În cadrul acestor date istorice, și ca urmări firești ale constituției Bisericii românești, urmează regularea ei în raport cu drept public al Bisericii, și stabilirea raporturilor ierarhice, precum și organizarea ei canonică, față de centrul unității, care este Biserica Romei, față de alte Biserici ale popoarelor conlocuitoare.

Și toate aceste s'au făcut, pe temeiul și cu respectul deplin și desăvârșit a ființei sale românești.

Biserica românească s'a arătat mai înalt, ca toate înregulare a bisericii obștești, în sinodul canonic de unire, la anul 1439, unde decretul Unirii a fost subscris de Damian Metropolitul Moldovei, și de protopopul Constantin, care l'a înștițit.

Și prin acest act public al reprezentanților bisericii românești, se depune cea dintâi garanție pentru salvarea drepturilor ei, pentru că expres accentuiază Preasfințirii noastre Arhieriei în „Epistola Pastorală”, zicând, că în Decretul despre Unire „se adaugă, că au să rămână salvate toate privilegiile, toate drepturile acelor, adevă ale Orientalilor”.

Acest principiu s'a ținut în vedere și cu ocaziunea regulării definitive a Bisericii românești cu centrul unității creștine. Anume în desnumita „Epistola Pastorală” ne spun înalt Preasfințirii Arhieriei, că Metropolitul Vesil, în Sinodul din Alba-Iulia, ținut în anul 1657, după ce a arătat lipsurile, necazurile, și persecuțiunile Bisericii românești, iar de alta parte, după ce a expus folosurile Unirii, și și-a făcut rezervele pentru păstrarea ritului și a disciplinei orientale: „etc.”

Iară mai departe se zice: „Ori de câte ori în Sinoadele ecumenice, sau în documentele lesite dela Roma, s'a tratat despre unirea bisericilor orientale, totdeauna s'au accentuat în mod hotărât, că ceea ce să se întâmple pe lângă observarea neatârșă a riturilor, a disciplinei, și a drepturilor proprii ale orientalilor după întregita, ca și puritatea ce au avut-o înainte de desbinare, va să zică îndrăpându-se numai înșirile, ce s'ar fi introdus mai târziu, *întru cât ar cuprinde în sine erori necompatibile cu unitatea credinței*”.

Tot acest drept s'a recunoscut în mod lămurit, cu privire specială la biserica noastră românească, prin următorul comunicat al S. Scaun Apost. de Roma: „*Sanctitatea Sa Pontificale Pia IX n'a încetat de a împărți favoruri mărilor, cerând numai un singur lucru, și anume, depărtarea erorilor, dar ritul oriental să rămână nevătămat și disciplina, ce o țineau orientalii înainte de desbinare, ca ceea ce se razară pe venerabile lor liturgii, și pe prescripțiunile rituale, să se păzească cu toată sfințenia*”.

(Instrucția S. C. de Prop. Fide, din 28 Ianie 1858).

Pontificalele de slavită amintire, Leon XIII, în Enciclica Sa numită „Praelara Gratulationis”, spune următoarele:

„*Mici n'aveți a vă îndoi, ca pentru averea, pentru trecerea la S. Unire — Noi, sau următorii Noștri vom face vre-o schimbare în drepturile Voastre, în obiceiurile rituale ale ori și cărei Biserici. Pentru că aceasta a fost și va fi totdeauna tradițiunea Scaunului Apostolic, să păstreze obiceiurile și moravurile ori-cărui popor*”.

*

Pe baza și în virtutea acestor drepturi recunoscute, inerente ființei Bisericii noastre românești, o vedem dezvoltându-se, treptat și din an în an, ca o instituțiune plină de putere de viață, așa, ca la vreme oportună își estinde arhipiscopale de mână binefacătoare, și primește sub scutul său puternic pe toți fiii săi, de aceeași limbă și lege românească, dar risipiți prin diaceza strălucită de noi, și cu limba slavonă-ruteana.

Tot puterea ei vitală și evoluțiunea firească a unei instituțiuni atât de viguroase, prin care constituirea ei, după normele și analogiile dreptului public al bisericii creștine-catolice, în provincie bisericească română, de sine statătoare, și liberată de toate acele legături canonice, an-

Rétay și Benedek

intreprindere industrială de artă bisericească, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rama pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Olăjdii, prașore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Lăferează statui sfinte, icoane, cruci lucrare artistică, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

re puteau să influențeze în mod păgăbitor, asupra dezvoltării acestei instituții bisericești, conform ființei sale românești.

Roma veghează, și pînă de înalta bunăvoință către fiii săi Români: înalta Casă Domnitoare și gloriosul nostru monarh, atunei recunoscător pentru virtuțile cetățenești și pentru sacrificiile patriei celei mai credincioase, care în zilele cele mai grele a salvat Tronul și Dinastia (din puterea rebelilor): au încuviințat doctrița Arhierilor, a clerului și a poporului român. În 12 Decembrie 1850 se reactivează Metropolia de Alba-Iulia, se încumjură totodată cu alte 2 episcopii, cu scaunele în Gherla și în Lugoj, iară S. Scaun Apostolic de Roma, prin Bullă din 26 Noiembrie 1853 „Ecclesiam Christi” întemeiază cetatea bisericească noastră, cu titlu de provincie metropolitană greco-română de Alba-Iulia—Făgăraș, care Bullă constituie fundamentul canonic al bisericești noastre și a drepturilor ei. Textul autentice este următorul:

„Spre mărirea lui Dumnezeu, astfel Pontificale Piu IX, spre lăturirea și lăturirea religiei catolice, precum și spre mângăierea și folosul Românilor, din îndemn propriu, știință sigură și după matură recumpănire, dintru deplina Noastră putere și cu Auctoritatea Apostolică, Dieceza Făgărașului din Transilvania, carea încă dela înființarea ei până în zilele acestea a fost supusă jurisdicției metropolitane a Arhiepiscopului de Strigon, după consimțământul aceluiaș Metropolit, o despărțim și o scoatem de sub puterea acestuia și din supunerea sa către el, așa încât Arhieriei catolice uniți de ritul grecesc al acelei dieceze, precum și toate bisericile, orașele, opidele, satele, parohiile, filialele, mănăstirile, institutele de ori ce fel atâi bisericești cât și laice și călugărești de ori ce ord ce ar exista în acea dieceză, în urmă toate persoanele de ambele sexe, de ori ce grad și condițiune, asemenea pentru totdeauna să fie escapte și scoase de sub jurisdicțiunea și de sub orice altă putere și prerogativă jurisdicțională a Metropolitului de Strigon, căruia mai înainte îi erau supuse. Pe lângă aceasta, dieceza Orăzii-mari, carea dela înființarea ei asemenea a fost supusă jurisdicției aceluiaș Arhieriu al Strigonului, cu consimțământul aceluiaș Metropolit, astfel o subtragem și o scoatem de sub puterea și jurisdicțiunea lui, încât nu numai Arhieriei catolice uniți de ritul grecesc al Orăzii-mari, ci și toate bisericile, orașele, opidele, satele, parohiile, filialele, mănăstirile și institutele de orice fel ale acelei dieceze, — toate și singuraticile persoane de ambele sexe de orice grad și condițiune, în urmă tot ce există în acea, asemenea pentru totdeauna să fie despărțite și subtrase dela vechi jurisdicțiune și superioritate a Arhiepiscopului de Strigon. În urma acestora, teritoriile, atâi ale diecezelor Orăzii-mari și a Făgărașului, cât și ale celor înființate din partea Noastră, adică a Lugojului și a Gherlei dimpreună cu orașele, opidele, satele și parohiile cu toate cele aparținătoare, asisoera pentru totdeauna cu aceeaș Auctoritate Apostolică le constituim și ridicăm în Provincie bisericească greco-catolică unită de limba Română, și astfel formând unicele Scaun Arhiepiscopesc și Metropolitan de Făgăraș al Românilor catolice uniți de ritul grecesc... Iar aceste nouă Biserici Metropolitane de Făgăraș, cu aceeaș Auctoritate Apostolică îi alipim și-i dăm asemenea pentru totdeauna ca sufragane atâi Biserica episcopală a Orăzii-mari din Ungaria, cât și Bisericile episcopale de nou înființate din partea Noastră, adică a Lugojului și a Gherlei dimpreună cu teritoriile, cu locuitorii și cu toate cele aparținătoare, astfel încât susnumitele Biserici episcopale au să fie supuse în legătura dragostei Metropolitului de Făgăraș după vrenuri, ascultând de el amăsurat ritului lor. Și ca să nu piară pomenirea faptului, că cel mai de pe urmă Metropolit de Alba-Iulia sau Alba Carolina, dimpreună cu credincioșii eparchiei sale deli schismă s'a întors la

adevărată credință catolică, și sufletul și l'a dat lui Dumnezeu în unificarea și în supunere față de Scaunul Apostolic al Romei, după cum arată monumentele istorice, toți cei ce în viitor vor fi Arhierii greco-catolice uniți de Făgăraș, să poată și să aibă dreptul de a purta liber în toate și în singuraticile lor acte numele și titlul de Arhiepiscop de Făgăraș și Alba-Iulia.”

Iată „Scaunul Românesc”, paladiul vieții noastre sufletești, religioase-morale, constituit după toate cerințele și condițiunile dreptului public bisericesc, și în spiritul legislației, care trăiește și operează în Biserica lui Christos.

Legitimitatea acestei instituții a recunoscut-o și legislațiunea civilă a Ungariei, care în anul 1868 art. XXXIX a pus următoarea lege:

„Inființarea episcopiei greco-catolice de Făgăraș, la treapta arhiepiscopalească, sub titlu de „Metropolie greco-catolică de Alba-Iulia”... se înscrie în lege”.

Această lege a fost sancționată în Dec. 1868, și s'a promulgat în dieta țării în 5 Dec. 1868, iar în camera magnaților în 6 Dec. 1868.

Această instituțiune există și lucrează și astăzi, în virtutea dreptului câștigat, între aceleași hotare sau margini, în aceleași parohii, cu acelaș popor credincios, român atunci și tot așa român și astăzi, pentru că e una și aceeaș „Metropolie greco-catolică română de Alba-Iulia”, înființată de auctoritatea supremă bisericească pentru Români.

(Sfârșitul va urma).

Cronică externă.

„Times” despre vizita la Sinaia. Presa internațională reproduce comentariile marelui ziar „Times” asupra vizitei contelui Berchtold la Sinaia. Unele din aceste comentarii au o sursă vieneză, căci ziarul londonez publică o telegramă din Viena în care se răsfrîng părerile cercurilor diplomatice vieneze asupra urmărilor vizitei ministrului de externe austro-ungar. Această telegramă după ce face rezervă de rigoare asupra stabilirii unui acord definitiv între Austro-Ungaria și România, adaugă imediat:

„Se poate socoti ca guvernele austro-ungar și român sunt de acord asupra celor mai multe din chestiunile balcanice, cu toată nemulțumirea României pricinuită de politica asupraitoare a Ungariei față de Români în Transilvania. Nu încapă îndoiala că regele Carol și contele Berchtold s'au întrefîințat despre necesitatea unei mai bune înțelegeri între Austria și Rusia și despre chestia statului quo teritorial în Balcani. E însă necesar, examinând politica externă a României, de-a face deosebire între sfîrșiturile ce pot fi făcute pentru a împiedeca schimbări violente și între atitudinea ce ar putea să ia România în cazul când s'ar ivi complicațiuni.

„Unii oameni de stat români de mare vază sunt de părere — și sunt motive de crezut că regele împărtășește părerea lor — că dacă s'ar produce complicațiuni, România nu trebuie de loc să se lase să scoată castanele din foc pentru vre-o mare putere oare-care; ea trebuie să fie seama numai de propriile sale interese. Regele s'a născut un Hohenzollern, dar a fost ales de Români și se poate socoti că nu va sacrifica interesele poporului său nici unei influențe străine, ori care ar fi ea”.

Această telegramă o reproducem după „Le Matin” din Paris, care, după cum se știe, e în legătură telegrafică directă cu „Times”.

Presă rusă despre România. Ziarul „Odeskia Novosti” publică un articol intitulat „România și Austria”. Autorul articolului constată cu surprindere că cele publicate de acest ziar cu puțin în urmă au făcut mare senzație în Bu-

carești, Budapesta, Viena și Roma, unde presa le-a discutat cu vie aprindere.

Autorul articolului din „Odeskia Novosti” se miră cu deosebire că presa vieneză a desmintit cele privitoare la legăturile dintre România și Austria și accentuiază cu deosebire că între România și Austria există o legătură atât de strînsă, încât într'un caz de război ambele armate vor merge împreună. Căci, chiar dacă convenția înființată între ambele țări s'a desmintit, această desmintire are mai mult aerul unei confirmări, căci însuș regele Carol a declarat ziaristului Muzic că interesele ambelor state sunt așa de identice, încât nu este nevoie între ele de convenții prealabile. Ziarul „Odeskia Novosti” înmurește că articolele sale n'au avut scopul să instigheze contra României și Austriei, ci urmăreau înainte de toate o chestiune de politică internă. Austria tratează naționalitățile sale atâi de bine, încât acestea au dragoste pentru dânsa și atrag în sfera ei de acțiune și pe conaționali de peste graniță, fie independenți, fie sub alte sceptre. S'a putut vedea astfel în România un om politic ca d. Alex. Ciurcu declarînd că n'ar fi fost o nenorocire dacă România ar fi fost încorporată la Austria. Ori, este evident că nu se va găsi un singur Român care să privească astfel o eventuală încorporare la Rusia.

Ziarul „Odeskia Novosti” caută să explice ideea dlui Ciurcu în sensul că pentru România, Austria este un sprijin puternic și o prietenă și nu prezintă nici un pericol ca adversară, pe când Rusia este considerată ca primejdioasă nu numai prin dușmănia ei, dar chiar și prin amicitia ei. Această situație, spune „Odeskia Novosti” este extrem de tristă căci imperiul rus se vede alecătuit din elemente dușmane și înconjurate de popoare cari nu-l pot suferi.

Cea dintâi chestiune care trebuie să preocupe pe oamenii politici ruși, spune ziarul citat, este schimbarea politicii interne a Rusiei; cea externă se va schimba în acest caz dela sine.

Ziarul rusesc „Bierjevia Wiedomosti” publică într'un recent număr al său un important articol în care arată că Austria unelțește, cu ajutorul României, împotriva Rusiei. Pentru a-și asigura concursul României, Austria a promis statului nostru ajutor pentru a putea obține Basarabia. Unelțirile acestea ale Austriei vor avea ca rezultat un inevitabil război, declară ziarul rusesc, și care va izbucni prin mijlocul unei Otomyrie din acest an. Harta Balcaniei se va schimba. Trupele austriace vor intra în România pentru a împiedeca Rusia să intervină în favoarea statelor balcanice.

Conflictul în jurul canalului Panama. Senatul din Washington a adus o hotărîre după care vapoarele comerciale ale Statelor-Unite vor avea un favor în plățirea taxei de trecere prin canalul Panama, care se va deschide în anul viitor. Cabinetul din St. Yames a protestat împotriva acestei hotărîri, în care a văzut o gravă violare a acordurilor anglo-americane și a comerțului internațional maritim. Președintele Taft însă n'a dat nici o atenție acestui protest și a aprobat hotărîrea senatului. Marea Britanie pe aceasta a făcut propunerea la Washington, ca chestia taxelor diferențiale, cari vor fi de încassat să fie adusa înaintea judecătoriei internaționale din Haga. Un cabotelegram anunță că secretarul Wilson a declarat că nota engleză a fost immanuată ministrului de externe Knox, dar acesta va da un răspuns numai după ce se va întoarce din călătoria sa. Știrile sosite din Londra spun că, chestia canalului Panama a produs în Anglia o agitație foarte mare, pentru că sistemul taxelor diferențiale va aduce comerțului maritim englez pagube incalculabile. Guvernul englez se pregătește pentru acțiunea cea mai energică împotriva Statelor-Unite și caută să câștige în acest scopul ajutorul întregii Europe.

Biroul tehnic

G 324

Dă conșuitări în toate chestiile industriale și tehnico-industriale.

Inginer diplomat **Robert Goldschmidt**

autorizat legal.

Telefon: 489.

Șosov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini.

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.

Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

Bistrițeni în ajutorul păgubiților de ciclon

Românii Bistrițeni constituiți într'un comitet de colectă, compusă din directorii celor două bănci românești din Bistrița: „Bistrițiana” și „Coroana” și din cei doi protopopi din localitate, au adunat în favorul fraților din Ardeal și Bănătuț — păgubiți prin furia elementelor, suma de 1026 coroane, pe cari au împărțit-o în modul următor:

1. Păgubiților din comuna Matei, cor. 150
2. Păgubiților din comuna Bungard cor. 100
3. Păgubiților din comuna Ufalău cor. cor. 70
4. Păgubiților din comuna Chețiu cor. 120
5. Păgubiților din comuna Boziaș cor. 50
6. Păgubiților din comuna Valea-rea cor. 70
7. Păgubiților din comuna Unguraș cor. 40

In total cor. 600

care sumă s'a trimis Ordinariatului diecezan din Gherla spre a se împărți în proporția de sus. Domnului Dr. Eugen Bran avocat în Teaca s'a trimis suma de 146 coroane spre a o împărți păgubiților din Archid, cor. 66, iar celor din Băița și Oenița suma de 80 coroane. Dlui Emil Căliman preot în Berecktelke i s'a trimis 30 cor. pentru păgubiții din Brețen, iar fraților bănățeni li s'a trimis prin „Românul” 250 cor. Cu listele de contribuție au umblat d-șoarele: E. Pletosu, T. Podoaba, E. Scridon, V. Borda precum plugari și economi.

Oferenților și colectanților li se exprimă mulțumită. *Comitetul de colectă.*

Criza din Turcia.

Arad, 5 Sept.

Rifaat Pașa, ambasadorul Turciei la Paris și-a dat demisia declarând că el nu poate aproba tratativele italo-turce. Înainte cu câteva zile acest ambasador fiind interviewat a declarat că o pace între Italia și Turcia se poate realiza numai retrăgându-se decretul de anexiune și pentru aceasta va stăruia ori ce guvern otoman. Demisia urmată la câteva zile după această declarație arată că guvernul otoman e cu mult mai conștient în chestia încheierii păcii și adăugându-se la aceasta și desmițarea guvernului italian, că tratativele continuă se poate spera ca între Italia și Turcia dușmăniile în scurt timp vor dispărea.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

Acțiunea contelui Berchtold.

Berlin. — Într'un articol intitulat „Puterea Hypnosei” ziarul „Lokalanzeiger” scrie despre efectul raportului dintre tripla alianță și dubla alianță asupra desfășurării chestiei orientale. Între altele numitul ziar scrie:

Încă de acum se arată în conversațiuni influințele rele trăgătoare ale desbinării Europei în două. Aceste se validează în timpul din urmă la fiecare acțiune europeană comună. E învederat că, împrejurarea aceasta nu va ușora primirea propunerilor europene la Bosfor. Partidul opoziționist din Constantinopol vestește cu un ton înalt că, guvernul actual s'a dovedit de slab față cu străinătatea și că, sub acest guvern mai apropiat se vor reîntoarce zilele din timpul lui Abdul Hamid, era amestecului Europei în afacerile interne ale Turciei. Va fi o zi rea pentru liniștea continentului nostru, dacă bărbații dela „Cornul

de aur” în adevăr se vor hotărî, influențați de o divergență de interese aparentă a puterilor și de desbinările dela vatra lor proprie, a refuza propunerile, cari sunt în formare. Aproape de neprevăzut ar fi, cum ar mai putea fi reținute aspirațiile înfrinate în decurs de atâția ani, a pretendenților la clironomia turcească, dacă Poarta va răspunde la sfatul dat de puteri cu un direct „non possumus”.

Paris. — Ziarul „Temps” se ocupa în articolul de fond al numărului său de azi cu propunerea contelui Berchtold și spune următoarele: Când s'a adresat contele Berchtold către puteri nu erau încă cunoscute pretențiunile Albanezilor care au fost cuprinse în 14 puncte și au fost primite de guvernul otoman. Cei din Viena sunt acum de părere că puterile ar avea datorită să provoace Poarta, ca concesiunile făcute Albanezilor să le extindă și supra Macedoniei și asupra celorlalte provincii creștine ale imperiului otoman. Guvernele puterilor nu se vor opune acestui plan al contelui Bechtold cu atât mai mult, fiind cunoscut, că, Poarta și-a exprimat deja intenția ei ca concesiunile făcute să nu fie extinse singur numai asupra Albaniei.

Rechemarea ambasadorului Mavroghezi desmițată.

Viena. — „Politische Korrespondenz” este autorizată din loc competent a constata că, știrca despre rechemarea iminentă a ambasadorului turcesc Mavroghezi Bey din Viena e o ficțiune.

Congresul jume-turc.

Constantinopol. — În prezența a 55 foști deputați, 4 senatori și 2 delegați congresul jume-turc a decis azi asupra participării jume-turcilor la alegerile parlamentare. După o discuție foarte agitată s'a votat prin ridicarea mâinilor, și în șgnotul și învălmășala cea mare congresul s'a exprimat mai întâi pentru neparticipare. După o scurtă întrerupere a sedinței s'a votat din nou și anume prin votare nominală și de data asta s'a primit cu 66 voturi pro și 13 contra o rezoluție, prin care comitetul „Unime și Progres” declară închiderea camerei de un atentat împotriva constituției, și a hotărît ca să ia parte activă la alegeri, ca cu ajutorul mijloacelor legale să poată repara faptul împlinit și de a-i putea recăștiga națiunii drepturile.

Pretențiunile arnăuților primite.

Salonic. — Guvernul l-a înștiințat pe Ibrahim Pașa, că a primit pretențiunile arnăuților cuprinse în 14 puncte cu mici modificări a câtorva puncte. Referitor la punctul 4 guvernul a cerut să i se trimită lista acelor ofițeri cari trebuie complinți cu ofițianți, cari cunosc limba ținutului respectiv. Guvernul s'a învoit a ridica gimnaziile existente din Üsküb, Monastir, Jannina și Sentari la rang de academii, în capitalele sandjaciurilor, cari au locuitori în număr de 300 mii, a clădi gimnaziile noi, iar numărul institutelor de catolici a-l înmulți. Pentru clădirea școalelor și susținerea lor se va îngriji ministrul de culte. Lucrările de drumuri și căi ferate să le designeze arnăuții. Asupra punerii sub acuza a cabinetelor Hakkı și Saïd Pașa va decide noul parlament. Guvernul provocându-se la autoritatea sultanului și a intereselor imperiului nu e învoit a realiza serviciul militar regional, care ar putea pricinui complicații foarte grave. Ibrahim Pașa a fost provocat a face cunoscute arnăuților hotărârile consiliului de miniștri.

Tarul Rusiei către Bulgaria.

Petersburg. — „Utro-Rossij” anunță că Tarul l'a încredințat pe ambasadorul rus la Sofia Nekliudow, ca să declare prim-ministrului

buțgar Geșow, că Tarul Rusiei așteaptă ca Bulgaria între ori ce împrejurări să observe menținerea păcii, pentru că în caz contrar Rusia va fi nevoită a respinge dela sine ori ce răspundere pentru urmări.

Lupte la granița greco-turcă.

Constantinopol. — Din Ilia se anunță, ca acolo a avut loc o luptă foarte vehementă între soldații turci și greci, care a durat timp de 3 ore. Turcii ar fi avut 7 morți și 13 răniți.

Manevrele bulgare.

Sofia. — Manevrelor de fortăreață, la cari vor lua parte 40.000 soldați, se ține în 16—25 l. c. în împrejurimile dela Suman (Șumla) sub comanda înaltă a regelui.

Conflictul cu Muntenegru.

Cetinje. — Djavid Pașa, contrar promisiunii sale, a proclamat starea de asediu în districtul Berana. Locuitorii refugiați în Muntenegru s'au speriat, înecat nu mai voese a se întoarce în satelor lor. La Sadrimlje au fost întemnițați 30 catolici. Dinspre localitatea aceasta se aud neîntrerupt puscături și bubuitul tunurilor. Starea de asediu a fost proclamată și în Alerio.

Tratativile de pace.

Roma. — Guvernul desminte știrile de burse, după cari tratativele de pace ar fi fost definitiv întrerupte și declară că propunerile ambelor guverne sunt supuse unei examiniări temeinice.

INFORMAȚIUNI

Arad, 5 Septembrie a. 1912

Pentru fondul ziaristilor. D. Ioan Prană stud. med., a trimis administrației ziarului nostru 8 cor. 19 fil., ca venit dela o petrecere românească din jurul Făgărașului, pentru fondul ziaristilor români. Sincere mulțumite.

Țăranii noștri și Hajdudorog. Episcopia greco-cat. maghiară din Hajdudorog începe a deveni un obiect de glumă pentru poporul nostru. Un cetitor ne scrie că țăranii noștri îi zic viitorului episcop din Hajdudorog, Vlădicul Hodorog din Hodoroagă. Toată vina pentru înființarea acestei episcopii o atribuie lui Cristea Fedeles („Christifdeles”) pe care îl injură mai mult, deoarece el a făcut potca cu vlădicul din Hodoroagă!

Săracii Români, de năcaz, fac haz, noi însă am trelui să lăsăm glumele la o parte și să ne gândim serios la îndepărtarea primejdiei ce ne-a adus-o pe cap Cristea Fedeles.

Dela atelierul de țesătorie din Orăștie. Ni se scrie: Domnișoara Tiberia P. Barcian, apreciată conducătoare a atelierului de țesătorie și cusătorie întemeiat și susținut de „Reniuncea femeilor române din comitatul Hunedoarei” la Orăștie, fiind distinsă din partea „Asociațiunii” cu bursa Vasile Stroescu de 2500 cor., — și-a luat cu începutul lunii Septembrie concediu de un an de zile.

În timpul acesta d-sa va cerceta una din marile școli de specialitate din Viena. Li dorim succese strălucite, ca întoarsă acolo de unde a plecat să poată duce la îndeplinire idealul reușitei, care susține atelierul dela Orăștie.

După cum suntem informați lucrările atelierului vor fi conduse până la reîntoarcerea domnișoarei Tiberia P. Barcianu de o persoană versată în industria casnică românească și astfel, comenzile P. T. public vor fi executate cu a-

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrássynr. 20

— palatul Fischer Eliz. —

Atrage atențiunea on. dame asupra magazinului său asortat cu noutățile sezonului de toamnă, ciorapi pentru femei, bărbați și copii, șaluri, năfrâmi groase, mătăsuri, dantele, cerdale, mânusi și orice acvize. Ci 132-100

ceeaș acuratetă și conștientiositate ca și până acum.

În două oai dela Atelier sunt espuse pentru publicul vizitator, diferite obiecte lucrute acolo pentru comenzi și de vânzare.

D. Dr. Vasile Meșter anunță că și-a mutat cabinetul de avocatură în Vișăul-de-sus.

Cu aeroplanul peste Franța. Din Paris vine știrea, că la concursul pentru cupa — Pommeroy aviatorul Bathiat a ieșit învingător. Condițiile pentru câștigarea acestui premiu era, cine va putea să parcurgă, fără întrerupere, în decurs de o zi cea mai lungă distanță, și încă pe teren deschis. Bathiat a plecat dimineața din Calais și atingând Versailles-ul a sburat peste Poitiers și Bordeaux în direcțiunea Biaritzului. Adevărat că Bathiat nu a reușit să ajungă până la locul balnear dela granița spaniolă, dar totuși până la orele 7 seara el a ajuns la vre-o 100 km. spre sud dela Bordeaux și și-a terminat călătoria la Saint-Julien-en-Born. Bathiat într-o zi a sburat peste întreaga Franța parcurgând o distanță de 780 km. Aparatul este un biplan-Sommer, cu motor Gnome.

Curat ca și Ungurii noștri!

Tragedie într-o redacție. În redacția ziarului „Petit Journal” s'a petrecut ieri noapte o emoționantă tragedie. Redactorul Vallin, iritat peste măsură de stângăcia tânărului său coleg Francisc Miron, intrat de curând în redacție, îi făcea chestuia imputări aspre, muștrându-l că pe lângă că nu pricepe o iotă din arta gazetăriei mai e și neglijent. Tânărul Miron, foarte simțitor, în cursul discuției cu colegul său mai mare, a căzut deodată la pământ, lovit de apoplexie. Moartea neașteptată a tânărului Miron a consternat în așa măsură pe redactorul Vallin, încât în momentul următor și-a scos revolverul din sertarul mesei, și și-a tras două gloanți în cap.

Revolta în marina rusească. Orașele Kronstadt și Sebastopol sunt de câteva zile în stare de asediu. Nici o știre nu transpiră din aceste orașe. Corespondentul lui „Daily Chronicle” anunță din Constantinopol, că revolta se întinde în mod înspăimântător pe vasele rusești din Marea-neagră. Mai multe vapoare revoluționare au început să bombardeze întăriturile orașului Sebastopol. Artileria din cetate răspunzând atacului a cutunda un vas de război, dar și atunci revoluții au refuzat să se predeie. Un vapor a fost silit să scape prin fugă, învâind drumul spre portul bulgăresc Burgas.

Înebunirea prințului Gheorghe al Serbiei. Ziarul „Dimineața” din București este informat din loc competent, că prințul Gheorghe al Serbiei a înnebunit. De mult însă prințul era într-o mare stare de surescitare. Prințul nu fusese primit în școala militară franceză neavând studiile prealabile, dar după stăruințele regelui Ferdinand și ale ministrului Milovanovici în cele din urmă primit. El nu putu însă urma cursurile din pricină că nu le pricepea și-i lipseau cunoștințele prealabile. Atunci părăsi școala dându-se petrecerilor. Surescitarea prințului creștea. Ofiterul de ordonanță, maior Paulovici făcându-i observații că cheltuiește prea mult, prințul trase asupra-i trei focuri de revolver fără însă a-l nimeri. Maiorul plecă în Elveția și de acolo transmisi la Belgrad demisiunea arătând că nu poate să-și risce viața. În atunci trimis la Paris matematicul profesor Mica Popovici care avea multă influență asupra prințului și care altădată reușise să-l împacă cu fratele său Alexandru, moștenitorul tronului. Popovici constată că prințul e nebun și reuși să-l convingă să facă o călătorie în Elveția, între servitori, sub această denumire, să atagat prințului un bun infirmier de ospitalitate.

Actualmente prințul Gheorghe se află în sanatoriu, la Glarus, unde în urma îngrijirilor, este ceva mai bine. Nu se crede însă în probabilitatea unei vindecări deplinite.

Doi băieți de școală din familii bune se primesc la o casa bună românească. Condiții favorabile. Doritorii să se adreseze administrației ziarului „Românul” în Arad.

Succesul unui artist. Noul tenor Măjevski, de origină polonă, care a apărut Sâmbătă pentru prima oară pe scena operei din Paris în rolul lui Samson, a cucerit dintr'odată simpatiile publicului. Critica spune că vocea noului tenor e fenomenală. Mai acum un an Măjevski era profesor de fizică la gimnaziul din Lemberg.

Emoționanta dramă din Semnit O telegramă din Semnit anunță că aci s'a petrecut o dramă foarte emoționantă ai cărei eroi sunt doi elevi. Băiatul, un elev al gimnaziului din Semnit, era îndrăgostit de fata unui profesor care era și ea eleva unui internat de fete. Părinții lor aflând de această aventură, i-a admonestat și în cele din urmă băiatul convins că nu se va putea însura cu iubita lui, a pândit-o seara când se înapoia dela un bal și înarmat cu un pumnal i-a dat trei lovituri în piept, apoi și-a dat și el o lovitură în regiunea inimii. Ambii eroi au fost internați în spital într-o stare foarte gravă.

Cutremur de pământ. Se telegrafiază din Guadalajara că în provincia mexicană din Jalisco a fost un cutremur de pământ foarte violent. Multe case au fost distruse și alte multe sunt despicate.

Lemn artificial. Cetim în „Journal du commerce des bois” (édition continentale du „Tember Trades Journal”):

Procedeu constă în a transforma paiele într-o materie solidă, tot așa de rezistentă ca și lemnul. Paiele sunt tăiate cu mașina și reduse în pastă prin coacere, amestecându-le și cu anumite substanțe chimice. Pasta, după ce a fost făcută omogenă, este comprimată la o presiune foarte puternică. Se obține astfel o materie primă căreia se poate da orice formă. Acest lemn de paie poate fi tăiat întocmai ca și lemnul obișnuit. Servește și la încălzit; dă flacăra mare și puțin fum. Se întrebuițează obișnuit pentru chibrituri. Din el se poate face și hârtie de ambalaj pentru butelii, ulcioare și alte articole asemănătoare.

Unul care nu doarme 30 de ani. Corespondentul particular al ziarului „Le Matin” i telegrafiază un caz excepțional. De 30 de ani un oarecare Albert Harpin din Trenton (Australia) n'a dormit nici un minut. Iata ce declară Harpin: „Sunt de 60 ani și dela moartea soției mele — adică de aproape 30 de ani n'am dormit nici un minut. Ceva mai mult, nu simt de loc nevoia somnului. Îmi petrec nopțile stând într'un fotoliu, unde adesea mi-se întâmplă să visez lucruri frumoase fiind treaz.

Deasemena sunt fericit să am posibilitatea să adaug că n'am pierdut nimic în acești din urmă 30 de ani ai vieții mele, pentru că n'am fost nici odată stăpânit de această neconștientă numită somnul, lucru care nu-l găsesc de loc necesar omului.”

Doi perechi de haine pentru un franc. Recordul acesta nu-l ține firește un om ciuștit.

În Neukoelln (Germania) un tânăr cu înfățișarea care nu dădea de bănuț, se prezintă într-una din zile la un magazin de haine și și-a ales două perechi de haine frumoase și după ultima modă. Trece la casa, își dădu adresa și ceru să i se trimească hainele pe care le va plăti la domiciliu.

Negustorul trimise curând pe un băiat să ducă hainele. Băiatul se prezenta la adresa indicată și înmână cumpărătorului nota ca s'o achite. Individul spunând băiatului că n'are mărunț ca să dea și un bacșiș, dădu băiatului un franc ca să se ducă la o tutungerie să schimbe. Băiatul lăsă hainele și dădu fuga la tutungerie. Când s'a întors băiatul, nu mai găsi nici pe cumpărător, nici hainele. Băiatul s'a ales cu 1 franc în schimbul cărui pungașul ingenios s'a ales cu două perechi de haine frumoase, la modă și în valoare de 150 de franci.

Nota negustorului a rămas însă neachitată.

Jubileul Sarei Bernhard. Două jubilee de mari artiști francezi sărbătorește Franța în acest an: jubileul lui Momet Sully și al Sarei Bernhard.

Jubileul lui Momet Sully a fost sărbătorit acum câțiva timp de întreaga Franță; la 1 Sep-

temvrie ea va sărbători jubileul de 50 de ani de activitate artistică a marei Sarah Bernhard.

Cu acest prilej este interesant să reamintim de împrejurările în care a debutat cea mai mare artistă a zilelor noastre. Iată cum povestește celebra artistă în memoriile ei, debutul de care o despart de 50 ani.

— La 1 Septembrie 1862, ziua debutului meu, stam în str. Duphot, în fața scândurei artistelor din fața teatrului. Pe afișul Comediei franceze sta scris: debutul d-soarei Sarah Bernhard. Nu știu cât am stat așa în fața literelor cari îmi spuneau numele, dar știu că aveam impresia că trecătorii cari cetiau afișul mă priveau și simteam cum roșesc până la urechi. În sfârșit, la orele 5 mă dusei la teatru. Mi-a trebuit mult timp până să mă îmbrac. Mătușa mea spunea că sunt prea palidă, d-soara de Brabender, însoțitoarea mea, găsea că prea am roșit. Când fui chemată pe scenă m'au trecut sudori din creștet până în tălpi. Tremurând și șovâind m'am îndreptat spre scenă.”

Și artista povestește emoțiile prin care a trecut, cu atâta simplitate și naturalitate, încât și noi trăim emoția pe care a trăit-o marea Sarah Bernhard cu 50 de ani în urmă.

Vărsări de apă. Din Sibiu ni se scrie: Din cauza erupției de nori întâmplată Marți între Sibiu și Cristian apa a distrus podul căii ferate și a spălat dâlma pe o întindere de 200 m. Comunicatia spre Vișăul-de-jos e întreruptă, iar spre Făgăraș se lucrează cu zor la repararea dâlmei slabită în urma ploilor. E teamă, că apa va inunda suburbiul Sibiului, deoarece apa râului Cibin, care începe a crește înspăimântător, e numai cu jumătate metru mai jos decât suprafața dâlmei.

Groznică luptă cu bandiții. O telegramă din Hospe (Vesfalid) anunță că noaptea trecută întreg orașul a fost alarmat de o crucea luptă care s'a desfășurat între 5 bandiți și polițiștii orașului. Bandiții au fost surprinși de polițiști pe când se sileau să spargă lada de fier a comercianților Beling și Comp. Ei au tras atunci un foc de revolver asupra polițiștilor și au luat-o la fugă. O luptă disperată se încinse atunci între polițiști și bandiți. Aceștia văzând că urmăritorii lor se apropie s'au oprit și au deschis un foc puternic contra lor răniud grav pe 5 polițiști apoi au continuat goana. În acest timp unul din curioșii cari sau adunat a înștiințat prin telefon o circumscripție polițienească pe unde aveau să treacă bandiții și ieșind polițiștii să le închidă drumul ei au împușcat pe 3 din ei și au continuat să fugă distanțând foarte mult pe urmăritorii lor. Unul din bandiți fu însă împușcat. Atunci bandiții se opriră, îl luară cu ei și îl aruncară într-o apă dela marginea orașului ca să se înec și să nu cadă în mâna polițiștilor pentru a-i trada. Polițiștii s'au oprit atunci pentru a salva pe cel rănit, iar ceilalți bandiți au dispărut. Cel salvat se numește Hubert Wagner și este lucrator mecanic. El a denunțat și pe ceilalți complici.

Secta seducătorilor. O nouă sectă s'a născut în întinderea nemărginită a stepelor rusești. Secta aceea se bazează pe principii și pe o practică dacă nu originală, dar cel puțin neobișnuită pentru a constitui baza unei religii.

Fondatorul sectei, calugărul Ștefan, fostul cazac Vasile Podgorny, e și azi apostolul activ al sectei Ștefanilor. Înțeleptul apostol își învâta adepții că adevărata căsătorie nu e aceea care se considera consacrată prin forme civile sau bisericesti, ci aceea consacrată de însăși natura legăturilor firești dintre cele două sexe. O căsătorie — adică o legătură cu o altă femeie — dizolvă de fapt pe cea dintâi. În modul acesta adepții „calugărului” Ștefan pot bate într'un singur an recordul căsătorilor.

Secta Ștefanilor nu este altceva decât o sectă de seducători. Adepții ei atrag în bisericile multe pe cari le-au fondat, femei și fete, cărora le predică noua învățătură. Femeile și fetele află în bisericile Ștefanilor că păcatul Evei nu este păcat ci „curățarea sufletului de păcate”. Și cum „căsătoria” unui Ștefan nu împiedică și alte căsătorii la infinit, oricine va înțelege la ce se reduce așa zisele căsătorii ale Ștefanilor.

ECONOMIE.

Cuptorul de uscat poame sistem „Cazenille” din Săliște.

Înainte de aceasta cu 18 ani, în vara anului 1894, comitetul central al Reuniunii române agricole sibiene, cu scop de a îndemna populațiunea română din comitat la uscat de poame și zarzavat, care să formeze bogat izvor de câștig și în acelaș timp și bun articol de consumație, a cerut iar înaltul minister i-a pus la dispoziție un cuptor de uscat poame sistem „Cazenille”, pe care, cu mari cheltuieli, l-a zidit în frunța noastră comună Săliște. În acest răstimp cuptorul nostru în câte un an a fost folosit, dar în cei mai mulți nu, și acesta fie din lipsa de producție de poame, fie din cauze, cărora li se dă expresie în pasajul următor din raportul general al comitetului Reuniunii pro 1910, unde se zice că: „Cu considerare la producția mai mare de prune, în toamna anului 1910 viceprezidentul nostru I. Chirca a pus în lucrare cuptorul de uscat poame sistem „Cazenille”, ce este zidit în Săliște. Cultivatorii de poame în deosebi cacovenii, înțelegând mai mult restul cuptorului s'au folosit de bunătățile lui. În timpul din 10—24 Septembrie s'au uscat 407 $\frac{1}{2}$ lese, cam 2104 ferdele prune. În raportul său, viceprezidentul zice, că este de regretat, că populațiunea și acum, după ce s'au dat atâtea dovezi despre bunătatea și practicabilitatea cuptorului, privește cu oarecare antipatie și neîncredere la cuptor și nu vrea să-l folosească, ba s'au aflat oameni, durere din partea mai inteligentă, cari au făcut propagandă formală contra cuptorului. Urmarea acesteia au fost, că cuptorul în 1910 a fost folosit, mai mult de oameni străini de neamul nostru, cari îl știu prețui după cuviință. Când ne gândim la scumpetea, ce ne încurjoară și când ne dăm seama de numărul redus de alimente din gospodăria economilor noștri, cei chemați ar fi să-și țină de datorie, nu de-a desmănta, ci mai vârtos de a îndemna la folosirea escelentului cuptor, ce ne dă, pe lângă venite frumoase, și puțința de a îndulci mai ales în posturi, inima muncitorului nostru”. Cu considerare la folosul real ce-l aduce cuptorul, comitetul Reuniunii a recurs și în anul acesta la bunăvoința viceprezidentului Reuniunii a d-lui I. Chirca, prieten-notar în Săliște, ca să facă tot posibilul ca cuptorul să se pună în lucrare și în acelaș timp să apeleze la obstea noastră din Săliște și din comunele învecinate, să se folosească de acest cuptor, fie la uscatul de poame (prune, mere, pere etc.) fie la uscatul zarzavatului, cuptor în tot cazul superior celor obicinuite la poporul nostru.

Sibiu, în August 1912.

Victor Tordășianu secretarul Reun.

Moartea unui ziarist rus. Proprietarul ziarului „Nowoje Vremia”, Alexis Serghievici Surerin, a murit acum câteva zile. Deși a debutat în viața sa politica ca om al progresului și al idealurilor lui liberale, totuși a căzut în ultimul timp în extremitatea celui mai sălbatic reacționarism. Din această cauză, Alex. Surerin nu s'a bucurat de simpatia poporului rus.

O dramă dela centrala telefonică din Paris. La centrala telefonică din Paris, s'a petrecut o sângeroasă dramă amoroasă. Un tânăr factor poștal anume Raimund Pfister se îndrăgosti de o femeie, văduvă în vârstă de 30 ani, la centrala telefonică, Raimund Pfister i-a cerut aleasei inimii sale mâna dar aceasta l-a respins spunând că e logodită cu un funcționar la oficiul poștal. Față de acesta ea a refuzat pe pretendentul ei să renunțe la ea pentru totdeauna. Pfister întâlnind pe dna Pours a spus că ea nu va putea fi nici a altuia decât a mea și s'a lăsat pe el și scotând un revolver a tras asupra dnei Pours două focuri, omorându-o pe loc. Factorul poștal a îndreptat revolverul asupra sa și trăgând un foc s'a rănit grav. El se află în agonie.

Câștig însemnat realizează tot românul, care în viața de zi cu zi își cumpără plau, pianin sau armoniu din fabrica românească al profesorului de muzică Timotei Popovici din Sibiu (Nagyszeben). Strada Cisnădiei 7, la viz de otelul Impăratul roman, asortat cu instrumente de prima calitate din cele mai bune fabrici. Se livrează și plătește în rate.

Na cumpărați dela străini!

Manuale de școală folosite și noi pentru toate școlile civile și medii din Arad și împrejurimi se capătă mai ieftin la Ingusz I. 68 fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517.

CRONICA SOCIALA

Pentru fondul ziaristilor.

La petrecerea universitarilor din jurul Căgarășului, aranjată în Recea, în 28 Iulie s'a încasat suma de 115 coroane 90 fileri. Din suma aceasta scăzând cheltuielile de 107 cor. și 71 f., rămâne un plus de 8 cor. 19 fil., care sumă rugăm să fie administrată la „Fondul ziaristilor”, ca venit dela amintita petrecere.

Intrarea fiind benevolă, las să urmeze numele d-lor, cari au avut bunăvoința să con-

tribuie pentru cheltuieli: Colonel Ioan Boeriu 20 cor., Max Receanu preot 6 cor., Clement Grama notar, Filip Sucișu notar, Traian Herseni notar, câte 5 cor., Maxim Motoc preot 2 cor., Ios. Tzetzcu com. București 5 cor., Nicolae Boeriu preot 3 cor., Valeriu Pria v-not. 2 cor., Victor Fulicea not. penz. 2 cor., Gheorghe Dateș inv., Gheorge Ivan teolog, Max. Boeriu ped., Oct. Benția inv., Gheorghe Dringociu inv. câte 1 cor., Excursionistii 3 cor., Ioan Radeș v-not. 3 cor., Andrei Radeș preot 4 cor., Teodor Nemeș inv. 2 cor., Simeon Borzea tehnic 2 cor., Șolnai preot 4 cor., Zahiu Filip inv. 2 cor., N. N. 3 cor., N. N. 2 cor., Pompiliu Turcu notar 4 cor., Andrei Socol tehnic 1 cor., Matei Chișdea inv. 1 cor. 60 fil., Gheorghe Boeriu preot 4 cor., Samoil Socol mel. 3 cor., Damitru Negrea jurist 2 cor., Sofron Prună inv. penz. 3 cor., Daniil Poparadu 2,30 cor.

În numele comitetului aranjator exprim mulțăminte tuturor celor cari ne-au sprijinit. Cu stimă Ioan Prună, stud. la med.

Dare de seamă.

Cu ocaziunea petrecerii de vară ce s'a aranjat în Monor, la 18 August n., s'au încasat 216 cor. din care sumă s'a cheltuit 70 cor. 76 fil. rămânând un venit de 148 cor. 90 fil., care s'a dat bisericeii gr. cat. din loc.

La petrecere au binevoit a suprasolvi: institutul de credit și economii „Bistrițana” 20 cor., apoi dd.: Gavril Oltean 8 cor. 80 fil., Dr. Petru Neagos 5 cor., Dr. Petru Poruțiu 3 cor. 40 fil., N. David 2 cor. 60 fil., Dr. Constantin Titieni 2 cor., Ioan Tinis 1 cor. 80 fil., Demosten Oltean, Alexandru Câmpean, Vasile Doroftei, George Branea, Sever Groze câte 1 cor. 60 fil., Nicolae Gliga și Simeon Vișan 1 cor. 40 fil., G. Căzau, Mihailă Echim 1 cor. 20 fil., Mihail Horđoan 80 fil., Pompeiu Bojor, Isidor Suceava, Grigore Tanco și N. Blaga 60 fil., Vasile Buta, Vasile Covrig, N. Cadar, Olimpiu Ghita, Emil Monostirean, Aurel Filimon, Florean Nistor, Vasile Matei, Ciril Negruțiu, Alexandru Tiboc, Ioan Pintican, Larion Cuesdean, Titus Popescu N. Horeth, Florean Cincea, Timotei Griga, Ioan Timar, Ioan Bârsan și Petru Furdul câte 40 fil., Simeon Tanco, Constantin Rus și Teodor Adace câte 20 fil., cărora și pe această cale le exprimăm mulțăminte. — Monor, 1 Septembrie 1912. — Grigoriu Toma, secretar.

FOITA ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

— Urmare —

Care e deci această forță misterioasă, această creație inexplicabilă, dar irezistibilă, care mă atrage spre tine? De unde vine, o Rusie, că în toată lumea și pretutindeni urechile mea cred că auzesc melodia plângătoare, trăgănata, puțin variată a cântecului pe care tu îl faci să se audă de la un capăt la celălalt al mărilor tale și în toată lungimea fluviilor tale uriașe? Cântecul acesta ce-mi amintește care inimii tuce, ca la amintirea lui eu să-mi apăs cu mândră mână pieptul ca să-mi izbucnesc în hohote de plâns? Ce sunt aceste accente, cari, venind să-mi mângâie sufletul, produce în sânul meu atât de chinătoare străngeri? De ce este o Rusie, ce vrei tu cu mine, spune? De ce legătură sfântă, nedefinibilă, dar reală și sensibilă, este între noi doi? Pentru ce mă privești așa, și pentru ce tot ceace tu conștii în tine asupra mea această lungă privire fixă? Ce ai putea tu să aștepti dela o ființă atât de plâpândă? Și până în clipa aceasta, eu, plin de groază, stau

aici în picioare, nemșecat. Dar deja se formează un mare nor închis și amenințător, în vreme ce gândul meu se oprește sunt înaintea spațiilor nemărginite, și fără alăpost spre a căuta în el un refugiu. El bine, acest întins nesfârșit însuși, ce face el să se prorocească? De oarece tu ești fără de hotare, ne-ai fi tu patria mamă, gândirei nesfârșite? Tu trebuie să fii țara gigantilor atât de universal visați în toate timpurile, tu care ești singura regiune în care giganzii să aibă câmp pentru picioarele lor, aer pentru piepturile lor. Și ideea stăpânirii aia a întinsului incomensurabil mă absoarbe în chip irezistibil, reflectându-se în adâncul sufletului meu cu o putere înspăimântătoare, iar gândurile mele se luminează de o putere miraculoasă. Oh! ce adânc amestec, plin de miragii și de minuni necunoscutului întregii Rusie...

„Oprește, oprește, imbecilule!” strigă Cicihof lui Selifan, și în aceeași vreme, un feltiegru cu murași fără hotare, înalt urecat pe perna de piele a unei căruțe de poștă, trasă de trei telegari în galopul cel mare, întâlni brîșea, vârsă asupra călătorilor un înspăimântător pulhoîn de injură-uri și de amenințări, iar după această furtună improvizată, dispărui ca o năluca nelăsând alte urme despre trecerea sa tempertoasă decât un lung și zădarnic vârtej de praf. Mic și trecător incident de drum, nimic mai mult.

Dar ce lucruri ciudate, atrăgătoare și cu adevărat minunate în acest singur cuvânt rusec, dragă călătorie! Câtă putere în eu-

vânt, și cât farmec în lucrul! Zi luminoasă, franziș de toamnă, vânt rece; adunați în eutele mantalei de călătorie, și eu căciula trasă pe ochi, ne așezăm foarte comod, foarte strânsi într'un colț al trăsurii; tremurul, care mai adineaori străbătuse membrele noastre, a făcut numai decât loc la o căldură dulce; căli mângâie spațiul; ochii ni-se închid, somnul ne face mai întâi surzi, nu numai la zăpada netemeinică care cade, dar la tropotul călilor și la șgomotul răzilor și la acela chiar al respirațiunii noastre întovărășită de dilatația naturală a corpului comună nouă și vecinului nostru, de unde rezultă că ne deșteptăm deodată unul pe altul.

Ne deschidem ochii; privim afară: cinei noștri au fost lăsați în urmă, scena e luminată diferit; sub blânda lumină a lunii, e un sat oarecare, biserici de lemn, stăpânite de copole, de minarete și de vârfuri înegrite de vreme, case de bărne închise, și în colo câteva case de piatră cari se desprind prin culoarea lor albă. Lucirile lunii se desprind pe ziduri și pe caldarâmuri, și în tot lungul ulițelor, ca și cum cineva ar fi întins aici largi bucăți de pânză, colo coarșafuri, fețe de masă, șervete și batiste cari să se svînte la aer, iar umbra se desenează în zone negre în toate intervalele; acoperișurile lucese ca niște mari plăci de metal poleit, deși simple lemne cea mai mare parte.

(Va urma).

PAGINI RASLEŢE.**Semnul.**

— Guy de Maupassant. —

In româneşte de C. Georgescu Muntean.

Micuţa marchiză de Renmedon dormia încă, în odaia-i incuiată şi parfumată, în pătuclu-i moale şi jos, în cearceafuriile ei de batist, fine ca o dantelă, mângăietoare ca o sărutare; dormia singură, liniştită somnul fericit şi adânc al divorţatelor...

Nişte voci ce vorbeau tare în salonaşul albastru, o treziră. Recunoscu pe prietena ei scumpă, mica baroană de Grangerie, ciorovăindu-se cu camerista, pentru ca să intre şi care nu voia să o lase cu nici un chip.

Atunci micuţa marchiză se sculă, trase zăvorul, deschise uşa, ridică perdeaua şi-şi arătă capul, doar capu-i blond, ascuns sub un nor de păr.

— Ce ai, zise ea, de vii aşa de vreme? Nu-s încă nici două ceasuri.

Mica baroană foarte palidă, nervoasă, răspunse:

— Trebuie să-ţi vorbesc. Mi s'a întâmplat un lucru grozav.

— Intră, draguţă...

Intrară, după aceea se îmbrăţişară una pe alta; şi micuţa marchiză se culcă din nou în timp ce camerista deschidea ferestrele, lăsând să intre aier proaspăt şi lumină. După aceea, când camerista plecă, doamna de Renmedon reluă: „Haidem povesteşte-mi”.

Doamna de Grangerie începu să plângă, vărsând acele lacrimi frumoase şi limpezi ce fac mai încântătoare pe femei, şi murmură fără a-şi şterge ochii pentru a nu-i roşi:

— Oh! draga mea, e îngrozitor, e îngrozitor, ceace mi s'a întâmplat. N'am dormit toată noaptea, dar nici măcar o minută; auzi tu nici o minută. Uite cum îmi bate inima!

Şi, luând mâna prietenei sale, o puse pe pieptu-i, pe această rotundă şi puternică învălitoare a inimii femeilor. Inima-i bătea, cu adevărat foarte tare.

Ea urină:

„Mi s'a întâmplat eri peste zi... pe la ceasurile patru... sau patru şi jumătate. Nu prea ştiu bine. Cunoşti apartamentul meu; ştii că salonaşul meu, acela unde stau întodeauna, dă în strada Saint Lazarre; şi că am obiceiul să stau la fereastră ca să privesc lumea trecând. E aşa de vesel, cartierul acesta al gării, aşa de umbliat, aşa de vioiu... În sfârşit îmi place grozav! Deci eu, stam pe scaunelul pe care l-am pus să mi-l aşeze lângă fereastră, care era deschisă. Nu mă gândeam la nimic: respiram aierul albastru. Îţi aduci aminte ce vreme frumoasă a fost eri!...

„De odată bag de seamă că, în partea cealaltă a străzii se află de asemenea o femeie la fereastră, o femeie îmbrăcată în roş; eu eram în mor, ştii toaleta mea frumoasă mor. Nu cunoşteam pe femeia asta — o chiriaşă nouă, aşezată aci de o lună şi cum de atunci plouase, n'o văzusem încă. Dar băgai de seamă numai decît că era o cocotă. În primul moment fuscii foarte desgustată şi foarte supărată că sta la fereastră, ca mine; şi apoi, puţin câte puţin mă desfătai s'o cercetez. Stătea răzimată şi pândea bărbaţii, şi bărbaţii o priveau de asemenea; toţi sau aproape toţi. Ai fi spus că erau vestiţi mai dinainte de ceva apropiindu-se de casă, că o miroseau, după cum cănele miroasă vânatul, căci ridicînd deodată capul şi schimbînd repede o privire cu ea, o privire de franc-mason. A ei spunea: „Vrei?”

„A lor răspundea: „N'am vreme!” sau „Pe altădată”, sau „N'am parale” sau „Ascunde-te ticăloas-o!” Erau ochii părinţilor aceia cari spuneau aceste ultime cuvinte.

„Nu poţi să-ţi dai cu gândul cât era de ciudat s'o vezi făcînd acest şiretlic sau mai de grabă meseria ei.

„Câte odată închidea deodată fereastra şi vedeam un bărbat intrînd pe uşă. Îl prinsese pe acesta după cum un pescar cu undiţa prinde un peştişor. Atunci începui să mă uit la ceas. Stăteau dela 12 până la 20 de minute. Niciodată mai mult. Cu adevărat mă pasionă acest pajanjen. Şi apoi nu era urîtă.

„Mă întrebam: „Cum naiba face de o pricep atât de bine, atât de repede? Face oare vre-un semn cu capul sau cu mâna?”

„Şi-mi luai binoclul de teatru pentru a-i vedea procedeul. Oh! era foarte simplu: o privire mai întâi, după aceea un zâmbet, apoi un prea mic gest al capului care însemna: „Vii?” Dar aşa de uşor, aşa de nelămurit, aşa de tainic, că trebuia într'adevăr mult „chic” ca să izbutesti să-l faci ca ea.

„Şi mă întrebam: „Aş putea să-l fac şi eu tot aşa de bine, acest semn, îndrăzneţ şi draguţ; „căci era foarte draguţ semnul ei.

„Şi-l cercai dinaintea oglinzii. Dragă, îl făceam mai bine decât ea, cu mult mai bine! Eram încântată; şi mă întorsei la fereastră.

„Alături nu mai intră nime. N'avea noroc, biata fată. Ce grozav trebui să fie să-ţi câştigi în chipul asta pânea, grozav şi desfătător câte odată, căci în sfârşit sunt unii bărbaţi foarte frumoşi pe cari îi întâlneşti pe stradă.

„Acum treceau cu toţii pe trotuarul meu şi nici unul pe al ei. Veniau unii după alţii: tineri, bătrâni, bruni, blonzi, cărunţi, albi.

„Erau unii draguţi, dar foarte draguţi, mai frumoşi decât bărbatul meu şi ca al tău, fostul tău bărbat, de vreme ce-ai divorţat. Acuma poţi alege.

„Îmi spuneam: dacă le-aş face semn, oare m'ar înţelege, pe mine, pe mine care sunt o femeie cinstită? Şi iacă-tă că mă cuprinse o poftă nebună de a face semnul acesta, dar o poftă nebună, ştii o poftă căreia nu-i poţi rezista! Am câte odată aceste feluri de poftă. Cât de proaste sunt lucrurile astea, nu-i aşa? Sunt incredinţată că avem un suflet de maimuţă. Mi s'a spus de altmintelea — un doctor — că creierul maimuţii seamănă neînchipuit de mult cu al nostru. Trebuie să imităm întotdeauna pe cineva. Imităm bărbaţii, când îi iubim, în luna întâi a căsătoriei, după aceea amanţii, duhovnicii dacă sunt frumoşi. Luăm felurile lor de a gândi, de a vorbi, cuvintele lor, mişcările lor, totul. E stupid.

„În sfârşit eu când sunt ispitită să fac un lucru, îl fac întotdeauna.

„Îmi zisei deci: Voi cerca unul, numai unul, ca să văd. Ce ar putea să mi se întâmple? Nimic. Ne vom zâmbi şi atîta tot şi nu-l voi mai revedea nici odată; şi dacă mă va vedea nu mă va recunoaşte; şi dacă mă va recunoaşte, ei atunci voi tăgădui.

„Încep deci prin a alege. Voiam unul frumos, foarte frumos. Deodată văd venind un blond înalt, foarte draguţ. Îmi plac blonzii, o ştiu!...

„Mă uit la el. Se uită şi el. Zâmbesc. Zâmbesc; fac semnul; oh! de-abia, de-abia răspunde „da” cu capul şi iacă-tă-l că intră, dragă. Intră.

„Nu poţi să-ţi închipui ceace s'a petrecut în mine, în clipa aceea. Crezui că voi înnebuni. Oh! ce frică. Gîndeşte-te că era să vorbească cu slugile, cu Iosif care-i atât de credincios soţului meu.

„Ce să fac, spune-mi? Şi în curînd va suna. Ce să fac, spune-mi? M'am gândit că cel mai bun lucru era să alerg întru întîmpinarea lui, să-i spui că se înşeală, să-l rog să plece. Doar va avea milă de o biată femeie. Mă reped, deci, cătră uşă şi o deschid tocmai în clipa în care era să sune.

„Îngânai nebună: „Pleacă, domnule, pleacă, te înşeli, sunt o femeie cinstită, o femeie măritată. Este o greşală, o greşală îngrozitoare; te-am luat de unul din prietenii mei cu cari semenii mult. Aibi milă de mine, domnule!”

„Şi iacă-tă începe să rîdă, dragă, şi-mi răspunse: „Bună ziua, pisicu! Ştii, cunosc istoria ta. Eşti măritată, vra să zică patruzeci de lei în loc de un pol. Îi vei avea. Arată-mi drumul!”

„Şi mă împinge; închide uşa şi cum stăteam îngrozită, înaintea lui, mă îmbrăţoşează, mă ia de talie şi mă duce în salonul ce rămăsese deschis.

„Şi după aceea începu să privească, zicînd: „Drace! e draguţ la tine. Trebuie să fii foarte săracă acuma, că stai la fereastră!”

„Atunci, începui să-l rog: „Oh! domnule, domnule, pleacă! Bărbatul meu va veni acuma. Îţi jur că te înşeli!”

„Ei însă îmi răspunse liniştit: „Haide frumoşico, destule mofturi. Dacă va veni bărbatul tău am să-i dau cinci lei să ia un aperitiv.”

„Şi zărînd pe sobă fotografia lui Paul, mă întrebă:

„— Asta e bărbatul tău?”

„— Da, el e”.

„— Pare a fi un prost. Şi asta cine-ţi prietenă?”

Era fotografia ta, draga mea, ştii această toaletă de bal. Nu mai ştiam ce spuneam, în nai: „Da, una din prietenile mele”.

„— E foarte draguţă, să-mi faci cunoştinţă.”

„Şi iacă-tă că pendula sună ora cinci şi jumătate. Venia acasă în fiecare zi la cinci şi jumătate. Dacă se va reîntoarce înainte de plecarea asta. Atunci... atunci... mi-am pierdut capul şi m'am gândit că cel mai bun lucru... era... mă... scap de omul acesta... cât... mai... Trebuia... trebuia cu orice chip... şi... am tras zăvorul... Iată”.

Micuţa marchiză de Renmedon începuse să rîdă, se ridică cu vioşie, cu capul în perne, mîndruşi patul.

Cînd se linişti puţin, întrebă.

— Şi... era frumos?

— De sigur.

— Şi te plîngi?

— Dar uite, vezi că a spus... că va veni ne... la aceeaş oră... şi mi-i frică grozavă. Poţi să-ţi dai cu gândul cât e de îndărătnic de voluntar. — Spune-mi ce-i de făcut?

Micuţa marchiză se sculă pentru a se gândi după aceea declară deodată:

— Spune să-l aresteze.

Mica baroană fu foarte uimită. Şopti:

— Cum! Dar la ce te gîndeşti. Cum să-l să-l aresteze? Sub ce motiv?

— Oh! e foarte simplu. Du-te la comisarisul spune că e un domn care te urmăreşte de o lună; că a avut îndrăzneala să vie eri la tine, că te-a ameninţat cu o nouă vizită pentru două zi şi că ceri protecţia legii.

— Dar, dacă spune?...

— N'o să-l creadă, de vreme ce ai vorbit comisarisul. Tu vei fi crezută, tu o femeie lumea mare, cu moravuri nepătate.

— Oh! nu voi cuteza nici odată.

— Trebuie să cutezi, dragă, altfel eşti pierdută.

— Gîndeşte-te că o să mă insulte... căntă fi arestat.

— Ei bine vei avea martori şi ai să spali condamnă.

— La ce?

— La daune. În cazuri de astea trebuie să fără milă.

— Ah! fiindcă e vorba de daune... un leu mă cam stinghereste... mult, dar foarte c... Mi-a lăsat doi napoleoni pe sobă.

— Doi napoleoni.

— Da.

— Numai?

— Numai.

— E puţin. Lucrul asta m'ar fi uimit de bine?

— Ei bine, ce trebuie să fac cu banii ăştia? Micuţa marchiză ezită câteva clipe după aceea răspunse cu seninătate:

— Dragă... trebuie să faci... trebuie să faci un mic cadou bărbatului tău... e şi drept urma urmei...

1912 Slatina.

POSTA REDACŢIEI

L. Coşariu în Telvadia. Anunţuri netipice nu publicăm, pentru că am mai dat odată belea.

POSTA ADMINISTRAŢIEI

Nicolae Capeteanu, Békésiöldvár, Abonamentul d-voastră a expirat deja în 20 Aug. s.

Redactor responsabil: Constantin Sm.

Dr. RÓTH KALMAN,
MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.
Strada Batthyány 2. (Colţul str. Hunyady)

Cosultaţiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Cosultaţiuni separat pentru tuberculoză

Altore cu Tuberculin.

(Ro 45-60)

Doi învățăcei

Se cere imediat în prăvălia mea de fier și mărmuri mixte, pe lângă condițiuni favorabile, dela competenți se recere a posede limba maghiară germană și să fie din familie bună.
Doritorii să se adreseze la

Const. Ch. Bolog,
comerciant, Topánfalva.

(Ba 366—2)

Un candidat de avocat

Praxă află aplicare cu 1 Octombrie sau și înainte în cancelaria advocațională a lui

Dr. Octavian Cernea,
advocat, Zernest.

(Ba 372—10)

Doi candidați de avocați

Aplicare momentană în cancelaria advocațională a lui

Dr. Gheorghe Drimba,
Cohalm (Kőhalm).

(Ba 380—6)

2 Commis

Unul în branșa colonialelor și unul în branșa manufacturii și

2 ucenici

Unul puțin 2 clase gimnaziale sau civile și aplicare la

(Ba 353)

„SEVERINEANA”

societate comercială pe acții Karánsebes.

Necon condiționat

Prințele d-voastre de

ghete, pălării și modă pentru bărbați

le procurați dela marele magazin a lui

Korányi Jenő

Arad, piața Libertății (Szabadság-tér).

Prețuri foarte ieftine. Asortiment foarte bogat.

(Ko 358—10)

Pentru banca noastră de asigurare căutăm

agenti pentru fiecare localitate din țară

cu cunoștințe speciale nu se cer, deoarece aceasta se poate îndeplini și afară de ocupația regulată, în ocupație laterală. Câștig ușor și cinstit. Meritele să se trimită la

Magyar Kereskedelmi és Pénzügyi Szövetkezet igazgatóságához, Eszék.

(E 326—2)

Manuale folosite și noi

Pentru toate institutele de învățământ precum și bibliotecile și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Ba 307—100)

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am deschis în Arad, piața Boeskal nr. 3 (lângă școala nr. 1)

o spălătorie cu aburi specială,

cu putere electrică, pentru curățirea gulerelor. Comandele din provincie se execută prompt. Dala spălătorii mai mici și dela colectori primesc gulere spre curățire modernă, cu prețuri ieftine.

Local colectiv: str. Carolina nr. 4 (vis-à-vis de lăptărie).

Rog binevoitorul sprijin al on. public.

Cu stimă:

văd. Triebel Mihályné.

(Ba 323—5)

(Ba 116—260)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”

IN ATENȚIA BUNELOR ECONOMOAME!

Pravul de galițe cel mai bun și mai sigur leac contra ciumei și holerei de galițe.

O mulțime de scrisori de recunoștință.
— 1 cutie 1 coroană 60 fleri. —

Pravul de molii cel mai bun mijloc pentru păstrarea perdelelor, covoarelor și îmbrăcămintelor, etc., etc.

Prețul: 70 fleri.

Se poate cumpăra dela farmacia „SZENT HÁROMSÁG” alui

[Ba 359]

BRAUN ERNŐ

Timișoara (Temesvár-Józsefváros) str Bem 30

Anuarul școlar

(Cronica școlară-Évkönyv)

tipărit cu form ordinarului ministerial mai nou, comod și școlilor ajutătoare din partea statului, conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de frecvență și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiilor și evenimentelor, consențențarea manualelor întrebunțate, date statistice despre școlari, învățători și școală*, se află spre vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit.

(Li 243—8)

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboseală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a celit-o în ziarul acesta

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) *Petru Benea*, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 72 fl. — Rizling 82 fl. — Roșu 92 fl. — Siller 68 fl. — Carbenet 1 K.

Vinuri noi: 62—66 fl.

Rachiu de treve 1 cor. 80 fl. — Rachiu de treve (comină) specialitate 2 cor. 20 fl. — Rachiu de drojdi 2 cor. 40 fl.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pontru Calitatea vinului garantez.

No 81—26

Petru Benea
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

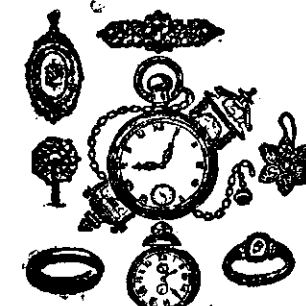
Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articole optice la

Szentgyörgyi Gy. Gyula

orologier

Sătmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

(Se 120—60)

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță.

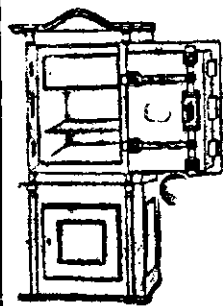
Fabrica budapestană de casse de bani

Galléri și Schuller

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază casse de bani, libere contra focului și spargerilor, casse pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.

Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Ühői út 117 szám.

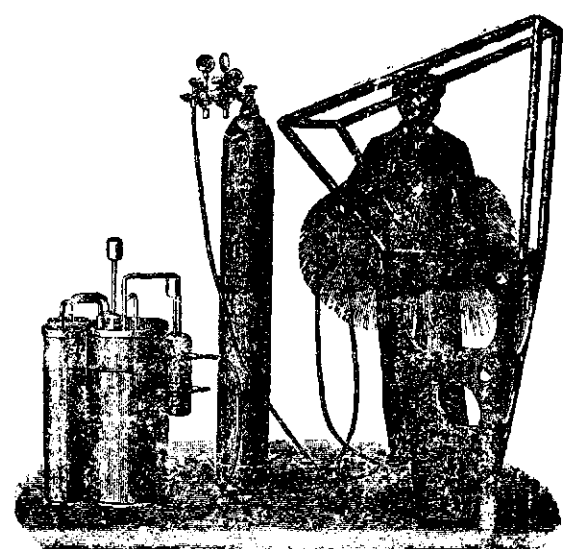
Telefon 20—59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!

Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.

Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpurile recitoare.

(Ko 199—120)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

(Si 4—60)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și ologante

plăciere? numaila fabrica **Gustav Schmidt**, SIBIIU Piața-mare în palatul **Bodenkredit**

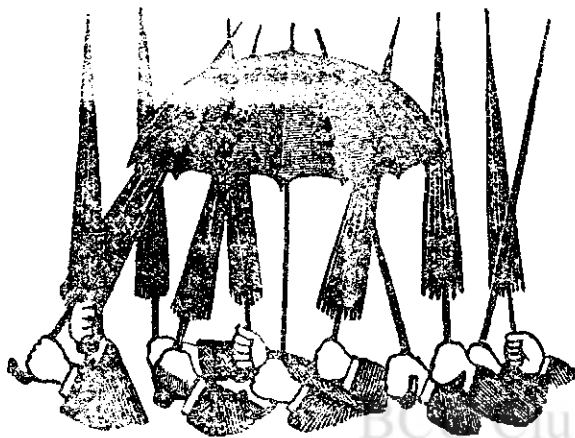
se pot afla noutățile cele mai moderne

En-tout-cas

și

plăciere

pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitate cea mai bună **cu prețurile cele mai ieftine.**

Karl Schulleri

atelier de cuptoare,

Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cuptoare cu căhăli

În toate colorile, precum și încălzite în forma **Meissner** și **Kastel**, îmbrăcate în căhăli. Deasemenea construiesc cuptoare de fier din căhăli albe și vinete.

Primesc și tot felul de reparaturi, ce se țin de bransa mea. Comandele primite și de **Victor Roth**, prăvălie de coloniale, Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.

(Su 68—)

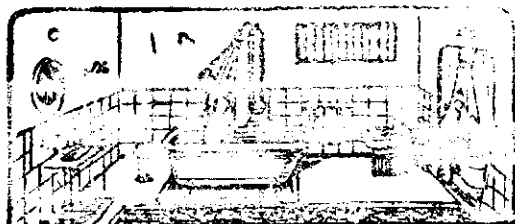
EDUARDO LEXEN,

finichigiu și antepriază de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.**Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.**

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apeducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie**

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

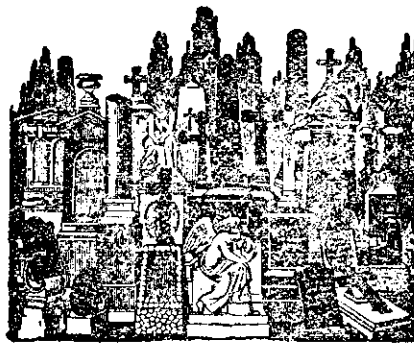
(Le 29—100)

ADOLF SCHNEIDER

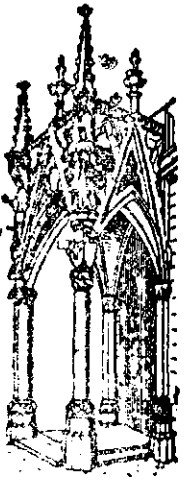
Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

(Se 186—60)

Întreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articole de ciment: socluri, parcaie, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, camere, curți, etc. Podine **TERAZZO**, trepte **TERAZZO** și îngrădi de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vâlci, etc. Granit artificial și pietrii artificiale din nisip, imitații perfecte. — Execuții în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

Kiss András

croitor pentru bărbați

ARAD, bulevardul Arhiducele Iosif nr. 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public și a mușterilor mei din Arad și provincie că atelierul meu de croitorie din strada **Deák Ferencz** nr. 2 l'am strămutat în bulev. **Arhiducele Iosif** nr. 2, în edificiul băncii **„VICTORIA”**, vis-à-vis de primărie. Atelierul meu l-am asortat cu materii din străinătate pentru sezonul de toamnă, asigurând on. public de un serviciu prompt și conștiințios.

Cu deosebită stimă:
Kiss András
croitor pentru bărbați.

Totfelul de
mobile de fier
și
matrațe de fier

cu cadru de lemn și fier precum și **PATUL-MASĂ** brevetat, care ziua se poate întinde ca masă, iar noaptea ca pat, se pot procura cu prețuri ieftine dela

fabrica de mobile de fier a lui
Wertheimer Géza

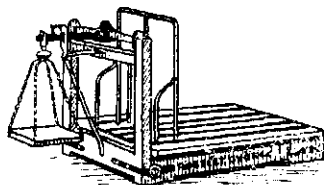
Losonez, Tugár-tér 3.

(Vo 167—10)

Fond. în anul 1872.

Rostély György urmașul lui **Ziska****BUDAPEST, VI., Eötvös-u. nr. 51.**

Vis-à-vis de gara de nord. Comunicație cu tramvaiul electric din orice parte.

Artelii pentru sauri, fabrică de ceară pentru cereale și de balansuri centimale. Liferantul bursei de cereale și efecte din Budapesta. —

Reparațiile se execută ieftin și prompt.

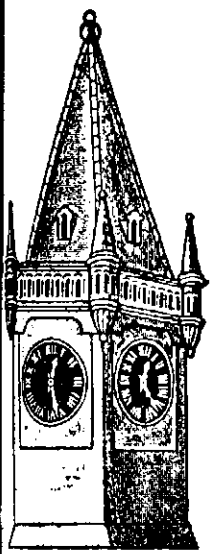
Catalog de prețuri, cu provocare la ziarul „Românul”, se trimit gratis. —

Ro 338—30

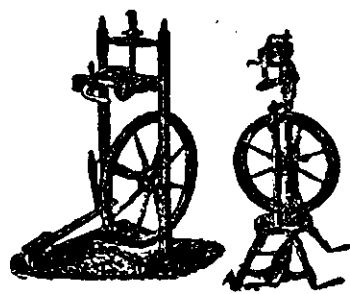
**Fabrica nouă de
OROLOGE DE TURN
Sarkadi Zoltán & Comp.**

fabricanți de oroloage pentru turnuri
Nagyvárad Damjanics-u. 30.
(Casa proprie)

Recomandă introducerea admirabilelor oroloage de aramă, cari trebuiesc trase tot la 8 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și căsărmi. Se pregătesc oroloage pentru prețuri convenabile, garanție mai mulți ani. Repararea oroloagelor de turn se execută cu salubritate.

88-60

Premiate cu medale de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articli de lemn și de galanterie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanție.

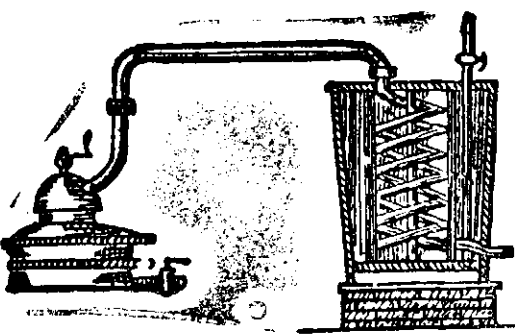
NOUȚATE! Roate de tors cu motor. **NOUȚATE!**

Pentru aceste roate construiesc motoare mari și mici. Asortiment bogat de tofelul de pipete, (trăgace) de vin.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în branșa mea. Lucrări solide și ieftine.

Hans Schuster fabrică de obiecte de aramă
ORĂȘTIE, Strada Spitalului.

Fabrică și liferează în cea mai excelentă execuție: **CAZANE** de fier rachie, precum și **garnituri complete** pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai

departe **vane de scaldat**, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine **țevi de aramă roșie** cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

115-5

Casa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anuț cu **4 procente**, pe lângă anuț cu **4 procente și jum.** la sută — iar depuneri mai mari cu **5 procente**. Depuneri și ridicări se pot face și prin **Casa de păstrare postală**. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între **8 procente și 6 procente** la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adevă cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Ca 229-26

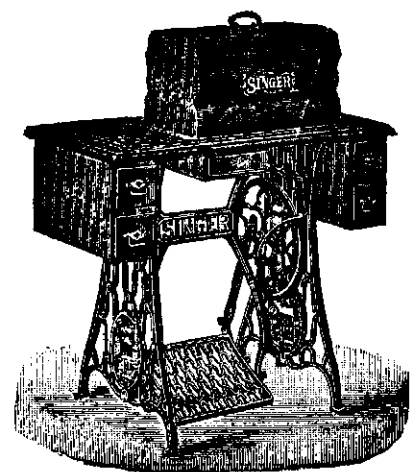
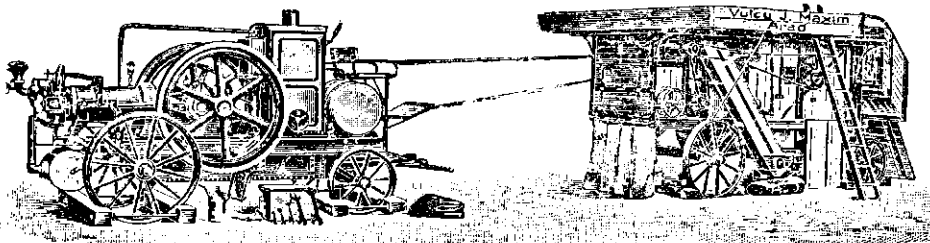
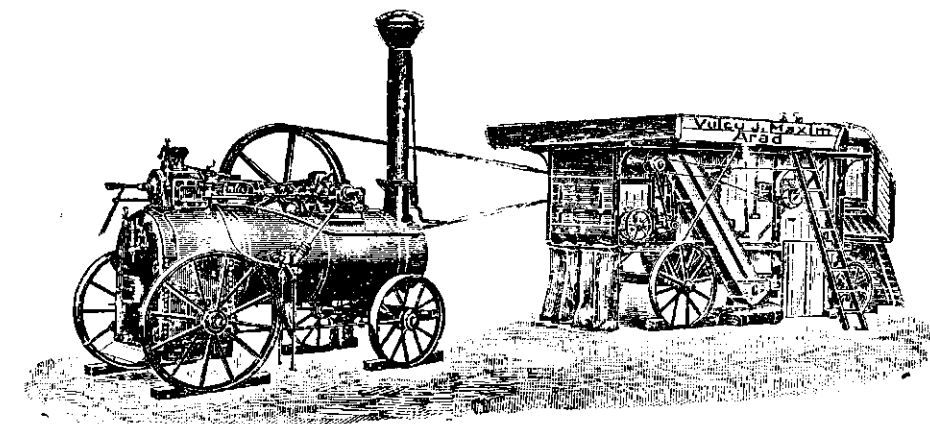
Dirrecțiunea.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Coranic din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Va 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Onorate Domnule!

Cunoaștând multe lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1912 începând săm deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească

Dați orice informații în ori-ce cauză ce se ține de Budapesta. Dați informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministere și la alte ofișii publice. Dați informații în chestii de licențe. Urgitezi rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referențial cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia cari vin să văză frumsețele orașului, o i cu afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galișă ouă, miei, porci, oi vite mari, porci, lână, piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup, coară, fasole, car'ofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fân, mohor, lemne: păduri; moșii.

Dacă îmi trimiteți adresa

bucuros Vă trimet în fiecare săptămână un „Aviz” săptămânal despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperez

dela băncile cele mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac cunoscut

că în interesul D-V. este dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici vestiți, Vă conduc pe la fabrici să Vă alegeți mașina, motoare, mori, ferestreie, pompe, automobile etc. Grijesc să nu fiți înșelați. Fiind de față la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva, de cât ceea, ce am hotărât și cum am tocmit. Zilnic primesc plângeri dela țărani români cari cumpărând mașini prin agenți streini, au fost înșelați iscăbind contracte a căror conținut nu l'au cunoscut neștiind țărani români ungurește.

Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici și nu la agenți de mașine, drept din mâna primă să-și cumpere cele trebuincioase, și să-l scutesc de șarlataniile agenților și să-l scap de procese — Vă ofer serviciul meu cinstit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să îmi alăturați o marcă poștală.

Cu stimă:

L. Olariu, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16 II. 8.
in Buda, lângă podul „Margithid”.

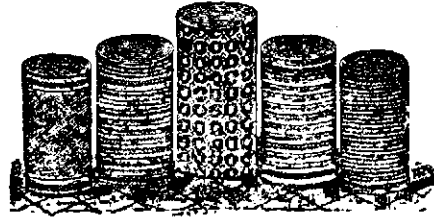
(O 244—2)

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două colorii, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agentia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABEBELENDEZÉSI VÁLLALAT.

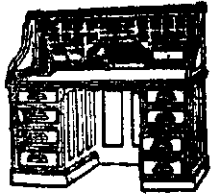
(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soiu de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografe fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

In despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma 129--104)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbații de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca aevizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZELEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIKIȘ, TORONTÁL, CABAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

Stofele alese de Direcțiune lucrute după clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
srada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Deposit de cele mai nouă stofe
indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

Bencsik Zsigmond în DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze** cusute cu mâna în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galoși, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renamite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură.

La comande din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu :: prompt ::

Bo 318

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ciasornicar

în Orăștie Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argin tși ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, prețuri și ieftin. Serviciu conștiințios. • 131—52

CORNEL TUNNER

(Tu 80—25)

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabric, Andrassy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.

Filiala: Vârșeț, str Deák Ferencz nrul 9.

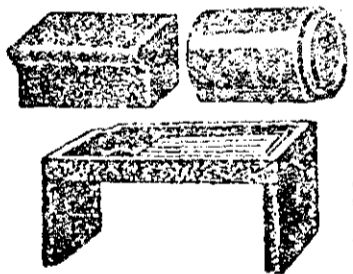

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale table de marmoră,

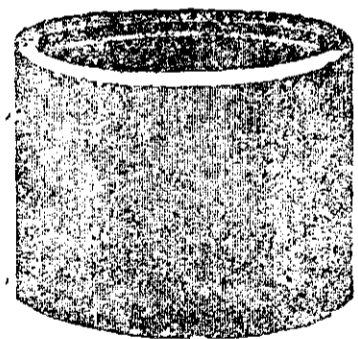
statui, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, oferă mai ieftin ca orice concurență

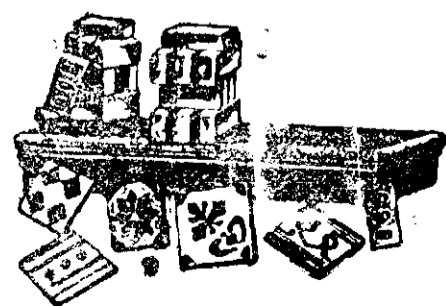
Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — Prețuri curentetrimit gratuit.

IOSIF SIMICS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. **LUGOȘ,** Strada Buziaș 37.

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI., Reiter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93-13.

(Ha 140-120)

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvar.

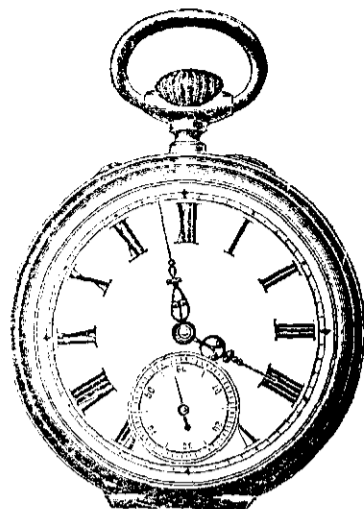
— In colțul străzilor Untó și Rózsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele.

Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită :: bine ::

(Ba 157-60)

(Ba 147 | 104)

Cele mai bune
orologioare

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezăsie de 10 ani** și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adecă scriu că a cetit anunțul în „Românul”). Corec-pia listele se fac în limba maghi: r., germană și franceză.

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinerește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

(Fo 225-100)

A R A D.

Vânzare ocazională!

Prețuri foarte ieftine!

Magazin de dantele Arad, str. Asztalos Sándor 4.

Nu dați ascultare

reclamelor răsunătoare, fiindcă este în interesul d-voastre să cumpărați mărfuri bune și ieftine.

Se vor pune în vânzare următoarele mărfuri ieftine:

Dantele dela 2 fil.
Țesături de dantele dela 50 fil.
Gulere de dantele în orice fason.
Decoruri pentru haine, în orice execuție.
Cordele late, în orice culoare, 1-m. 60 fil.
Ciorapi de mătasă, moulin în orice culoare, cor. 1-10.
Ciorapi ordinari pentru femei 3 păr. cor. 1—
Ciorapi flour calit. I. 3 păr. cor. 2-40.
Ciorapi cu vârgi pt. bărbați 3 păr. cor. 1-20
Ciorapi pentru băieți, în orice mărime dela 30 fil.
Ciorapi de mătasă pentru femei 4 cor.
Mănuși de ață 40 fil.
Mănuși lungi de mătasă 3 cor.
Mănuși de piele glacé lungi cor. 3-60 fil.

Năfrâmi de buzunar de batist pentru femei 20 fil.
Tricouri de vară pentru copii 50 fil.
Batist pentru scutirea corsetului 60 fil.
Jupoane de lister și clot cu crețele duble 3 coroane.
Jupoane de mătasă taft în orice culoare c. 7.
Talii de mătasă 6 cor.
Talii de batist cor. 2-40 fil.
Halaturi de delin, execuție frumoasă 6—6-50 coroane.
Cămeși pentru femei din șifon „R”. 1-60 cor.
Pantaloni pentru femei din șifon „R” 1-80 ..
Cămeși de zefir pentru turiști, execuție elegantă 2-60 cor.
Cămeși de zefir fără gulere 2-80 cor.

Cămeși albe din șifon „R” pentru bărbați 1-98 cor.
Cămeși de noapte din șifon R. 2-60 cor.
Pantaloni albi, eroi francez, Köpper I, 2-80 cor.
Gulere pentru bărbați, calit. I. 30 și 12 fil.
Manșete pentru bărbați „ ” 40 fil.
Bretele în orice culoare 70 fil.
Cravate de mătasă p. bărbați 30 fil.
Ploiere pentru bărbați și dame 2-80 cor.
Albitur: fine pentru femei, acoperitoare de dantele pentru porturi, stori, draperii, covoare, linoie.
Măsuuri tatft și messalin, dantele și țesături de dantele, asortiment foarte bogat.
Madeire brodate, corsete Reform etc. etc.

==== Rugăm să vă convingeți fără obligamentul de a cumpăra. ====

Prețuri ieftine!

Telefon: 932.

[Ge 304]

Cu stimă: **Magazinul de dantele (Csipkeáruház).**

Atențiune! Mare asortiment de Madelra.

Mare asortiment de dantele și țesături de dantele.